

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**Legalizace výnosů z trestné činnosti
*prokazování úmyslu legalizace výnosů z trestné
činnosti***

Bakalářská práce

Legalization of proceeds of criminal activity

provent intent legalization of proceeds of
crime

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr. Jiří Vávra

AUTOR PRÁCE
Ondřej Jankůj, DiS.

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 14. 03. 2022

Ondřej JANKŮJ, DiS.

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu práce panu Mgr. Jiřímu Vávrovi za cenné rady a vstřícný přístup při zpracování této bakalářské práce.

Ondřej JANKŮJ, DiS.

ANOTACE

JANKŮJ, Ondřej. *Legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky Praha, 2022, s. 57, Bakalářská práce.

Tato práce se zabývá problematikou trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti z pohledu kriminalistiky, z části i právními aspekty této problematiky se zaměřením na definici základních pojmů s využitím při prokazování úmyslu. První část práce je zaměřena na historický vývoj problematiky legalizace výnosů z trestné činnosti a právní normy. Druhá část popisuje problematiku z pohledu kriminalistiky. Ve třetí části jsou popsány případy, vystihující možné nedostatky při prokazování zavinění legalizace výnosů z trestné činnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Legalizace výnosů z trestné činnosti, praní špinavých peněz, zdrojový trestný čin, výnos, trestní zákoník, trestní řád, opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, metodika vyšetřování, stopy.

ANNOTATION

JANKŮJ, Ondřej. *Legalization of proceeds of criminal activity*. Prague: Police Academy of the Czech Republic Prague, 2022, pp. 57, Bachelor thesis.

This bachelor thesis deals with the issue of the crime of legalization of proceeds from crime in terms of criminology, in part and the legal aspects of this issue with a focus on the definition of basic terms used in proving intent. The first part of the thesis is focused on the historical development of the issue of money laundering and legal norms. The second part describes the issue from the perspective of criminology. The third part describes the cases describing possible shortcoming in proving the fault of money laundering.

KEYWORDS

Legalization of proceeds of criminal activity, money laundering, proceeds, source crime, proceeds, criminal code, criminal procedure, anti-money laundering measures, investigation methodology, traces.

Obsah

ÚVOD	7
1 LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	9
1.1 HISTORICKÝ NÁSTIN PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ.....	9
1.2 VYMEZENÍ POJMU PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ	10
1.3 POČÁTEK PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ V ČR	10
1.4 ÚMLUVA OSN PROTI NADNÁRODNÍMU ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU	12
2 METODIKA LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	13
2.1 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA	15
2.1.1 KRIMINÁLNÍ SITUACE	17
2.1.2 ZPŮSOB SPÁCHÁNÍ LEGALIZACE	18
2.1.3 OSOBNOST PACHATELE.....	22
2.1.4 OBĚTI A DOTČENÉ INSTITUCE LEGALIZACE.....	24
2.2 TYPICKÉ STOPY.....	25
2.3 TYPICKÉ VYŠETŘOVACÍ SITUACE	28
2.4 ZVLÁŠTNOSTI PŘEDMĚTU VYŠETŘOVÁNÍ	31
2.5 PODNĚTY K VYŠETŘOVÁNÍ.....	32
2.6 ZVLÁŠTNOSTI POČÁTEČNÍCH ÚKONŮ.....	33
2.7 ZVLÁŠTNOSTI KRIMINÁLNÍCH VERZÍ A PLÁNOVÁNÍ VYŠETŘOVÁNÍ.....	36
2.8 ZVLÁŠTNOSTI NÁSLEDNÉ ETAPY VYŠETŘOVÁNÍ	36
2.9 ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO VYŠETŘOVÁNÍ A KRIMINALISTICKÁ PREVENCE	38
3 POPIS A VÝKLAD KONKRÉTNÍCH PŘÍPADŮ Z PRAXE	39
3.1 PROBLEMATICKÉ ASPEKTY	39
3.2 ZNEUŽITÍ BANKOVNÍCH ÚČTŮ FYZICKÝCH OSOB.....	40
3.3 LEGALIZACE NA VĚCI ZÍSKANÉ TRESTNOU ČINNOSTÍ.....	44
3.4 SHRNUÍ A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ.....	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
PRÁVNÍ ÚPRAVA	55
WEBOVÉ ZDOJE A ELEKTRONICKÉ ODKAZY	56

SEZNAM OBRÁZKŮ	57
SEZNAM TABULEK.....	57

ÚVOD

Kdo by v současné době nechtěl mít více peněz, neplatit daně a mít se jak v ráji? Dá se říct, že to by chtěl zažít snad každý z nás. Lidé se odjakživa snažili přijít k penězům, vyhýbat se jakémukoliv placení, hledali a vymýšleli sofistikované způsoby, jak se záměrně vyhnout vyhláškám, nařízením, potažmo zákonům vyhnout a bez postihu pro sebe získat majetkový prospěch. Z jejich pohledu se zdá, a oni to samozřejmě dobře ví, že majetkový prospěch získali či získávají nelegálním způsobem. Jsou si také vědomi toho, že jejich aktivita přináší svá rizika. Tito lidé navenek předstírají, že majetek pochází z dovolených činností, a žijí si dál spokojeným životem, dokud se na ně nepříjde. V dřívějších dobách jim za to hrozili hrdelní tresty, které jsou již v dnešní době neakceptovatelné. V současné době je využíváno peněžitých trestů, anebo trestu odnětí svobody.

S moderním rozvojem společnosti se utváří i lidská osobnost. Nové technologie nám usnadňují společenské aktivity, ale přinášejí i nové možnosti, jak obejít zákony. Pachatelé, pokud si je dovolíme takto označit, je využívají k páchání trestné činnosti, potažmo ke svému obohacování. Jedním z fenoménů doby je praní špinavých peněz, chceme-li zákonný pojem, hovoříme o legalizaci výnosů z trestné činnosti. Ta má v současném světě mnoho podob a lze říci, že neustále roste, je nedílnou součástí každodenního života nejen zločineckého gangu, ale také jednotlivce. V České republice nebyl tento pojem, a ani tato podoba trestné činnosti známa až do roku 1995. Obrovské zisky pachatelů nutí společnost usilovat o to, aby se tato protiprávní činnost pachatelům nevyplácela. K tomu, aby společnost zabránila nežádoucím jevům, musí mít účinné nástroje, které fungují a zároveň reagují na vzniklé změny ve společnosti. K těmto nástrojům, které regulují a stabilizují společenské podmínky, bezpodmínečně patří orgány činné v trestním řízení, mezi které patří policisté, státní zástupci a soudci. V této problematice nepostačí jenom zjistit pachatele, ale je nutné prokázat pachateli i úmysl, včetně ztotožnění neoprávněného zisku. Legalizace výnosů z trestné činnosti je velmi rozsáhlá a sofistikovaná problematika, kterou nelze shrnout do jedné kapitoly, a ani v rámci bakalářské práce.

Záměrem této práce je sumarizovat soudobý stav znalostí a poznatků problematiky vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti. Toho je dosaženo na základě relevantní literatury, mezinárodních a národních předpisů upravujících danou problematiku z pohledu kriminalistické praktické činnosti. Hodnocení bylo provedeno ve formě kritického náhledu s využitím interpretační a analytické metody z hlediska jejich úplnosti a kvality. Dalším cílem bylo identifikovat společensky pozitivní aspekty, detekovat nové rezultující problémy, tedy vyvstanuvší otázky, nedostatky, mezery a pro případný budoucí inovativní výzkum navrhnout hypotézy. Zároveň zobecnit kriminalistické aspekty vyšetřovací praxe a získané poznatky systémově začlenit do obsahové struktury kriminalistické metodiky.

1 LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Legalizace výnosů z trestné činnosti je celosvětovým soudobým fenoménem, který je též často označován jako praní špinavých peněz s historickými kořeny již v první polovině 20. století. Následující kapitola představuje tento pojem z historického pohledu, vymezuje pojmy a seznamuje s právními předpisy.

1.1 HISTORICKÝ NÁSTIN PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ

Původ praní špinavých peněz má kořeny v USA. První indicie byla datována ve třicátých letech 20. století. Peníze získané ze zločinu byly legalizovány přimícháváním k tržbám z veřejných prádelen, vlastněných zločineckými strukturami. Z tohoto způsobu je možno vyvozovat vznik pojmu praní špinavých peněz. Jestli to tak opravdu je, nelze s jistotou říci. Samotný vývoj následně postupoval obdobím v šedesátých letech minulého století, když se tento termín používal jako označení pro aktivity zločineckých gangů i jednotlivců, kteří legalizovali peníze v souvislosti s prodejem drog. Později se tento trend rozšířil na veškeré výnosy z trestné činnosti. První veřejná zmínka samotného pojmu byla publikována v deníku *The Washington Post* v roce 1973 v kauze ve spojení s aférou Watergate¹ a tehdejšího republikánského prezidenta Richarda Nixona. Skandál vypukl ve Spojených státech poté, co do sídla Demokratické strany Watergate ve Washingtonu násilím vnikli pracovníci prezidenta Nixona, kteří byli pověřeni umístit v budově odposlechy. Tamní znovuzvolený výbor tehdy sloužil jako pračka špinavých peněz. Prezident Nixon obdržel na svou kampaň od místní mafie finanční prostředky, které využíval pro sledování politických soků, falšování dokumentů a poskytování mylných zpráv pro média. Za zveřejněnou reportáž reportéři Carl Bernstein a Bob Woodward získali Pulitzerovu cenu. Aféra

¹ ROBINSON, Jeffrey. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995. ISBN 80-85928-06X, s.15.

Watergate vedla k rezignaci prezidenta USA a je považována za největší kauzu v dějinách žurnalistiky.

1.2 VYMEZENÍ POJMU PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ

Praní špinavých peněz z angl. „money laundering“ je ve světě jako přijatý termín užívaný pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Nejedná se o zcela přesný užitý výrok, jelikož výnosem z trestné činnosti nemusí být peníze, ale mohou to být i cenné papíry, směnky nebo jakýkoli jiný majetek². I přes tento nepřesný pojem je pro praní špinavých peněz ve světě běžně používaným názvoslovím, možná i proto, že vznikl pojmenováním jednoho ze způsobů, jak nelegálně získaný výnos legalizovat. Pojmenování praní můžeme chápat jako procesem čištění, který záměrně směřuje k zastření ilegálně získaných prostředků, které jsou takto vědomě a legálně uváděny do hospodářského procesu. Poslední fází praní špinavých peněz je zahlazení stop nezákonného jednání. V Německu je v této souvislosti používán výraz „geldwäsche“, Francie, Portugalsko a Španělsko hovoří o pojmu „bělení“, a třeba v Itálii je používán výraz „recyklování“. V české právní terminologii je používán termín „legalizace výnosů z trestné činnosti“, kterému je podrobněji věnována další kapitola.

1.3 POČÁTEK PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ V ČR

V návaznosti na předchozí sdělení, je nutné si popsat vývoj praní špinavých peněz v České republice, neboť do roku 1989 nebylo toto téma v povědomí veřejnosti a nebylo nijak spojováno v souvislosti s kriminalitou. Samotný vývoj této problematiky v České republice začal vyplouvat na povrch po listopadových změnách, kdy přicházely první náznaky, potažmo první signály, které se začali zejména objevovat s nástupem malé privatizace. Mezery v legislativě se snažil obejít kdekdo a docházelo tak k nárůstu organizovaného zločinu. Českou republikou byl v roce 1996 přijat zákon číslo 61/1996 Sb., o některých opatřeních

² Financnianalytickyurad.cz: *Historie a základní charakteristika boje proti praní špinavých peněz v České republice* ze dne 2. 1. 2012 [online]. [cit. 05. 12. 2021].

proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který vešel v platnost ke dni 1. července 1996. V té době vznikl pod záštitou Ministerstva financí nový subjekt Finanční analytický úřad, „dále jen FAÚ“, který spočíval na bázi administrativního modelu jednotky. Jeho hlavní náplní bylo nepřetržitě přijímat a analyzovat hlášení povinných osob o podezřelých obchodech. FAÚ se řadí mezi mezinárodní instituci, která je zapojena do celosvětového systému boje proti praní špinavých peněz, přičemž se jedná v rámci České republiky o samostatný správní úřad s celostátní působností a plní funkci zpravodajské jednotky České republiky³.

Zákon číslo 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu „dále jen AML zákon“ s účinností od 1. září 2008 nahradil předešlý a několikrát novelizovaný zákon číslo 61/1996 Sb. AML zákon uplatňoval směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 25. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu a směrnici Komise 2006/07/ES. Mimo jiné obsahovala definici politicky exponovaných osob a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkových kontrol. Podstatný zásah proti praní špinavých peněz přinesl zákon číslo 527/2020 Sb., který nahradil dosavadní zákon číslo 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který vešel v účinnost dne 1. 1. 2021. Novela sice nemění dosavadní systém, ale výrazně je prohlubuje. V zákoně se mimo jiné objevuje nástup virtuálních měn.

Co se týče mezinárodních smluv zavazujících ČR k této problematice, lze určitě zařadit a zmínit tzv. Štrasburskou smlouvu z roku 1990, která obsahuje Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci zločinu. Smlouva umožňuje výměnu informací o šetřených subjektech v rámci signatářských zemí. Jako další z paktů je možné uvést Mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu z roku 1999, která zahrnuje opatření pro odhalování, identifikaci a zmrazení finančních prostředků určených k podporování terorismu. Mezi nejdůležitější a neodkladné zásady systému boje proti praní špinavých peněz patří:

³ Financnianalytickyurad.cz: *úvod*. [online]. [cit. 15. 02. 2022].

- ⇒ přijímat a šetřit od povinných osob oznámení o podezřelých obchodech
- ⇒ kontrolovat povinné osoby, zda si plní své povinnosti
- ⇒ spolupracovat se zahraničními institucemi
- ⇒ vytvářet legislativu.

1.4 ÚMLUVA OSN PROTI NADNÁRODNÍMU ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU

Mezi další důležité pakty v boji proti organizovanému zločinu nesmíme opomenout úmluvu organizací spojených národů, úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu „dále jen UNTOC“. Tato úmluva byla přijata rezolucí č. 55/25 Valného shromáždění OSN 15. listopadu 2000 v New Yorku. Členské státy OSN, včetně České republiky, připojily své podpisy v prosinci roku 2000 v Palermu. V ČR vstoupila úmluva v platnost dne 24. října 2013. UNTOC obsahuje celkem 41 článků, v nichž upravuje spolupráci při prevenci, vyšetřování a trestním stíhání tzv. závažných trestných činů mezinárodní povahy definovaných v jejím článku 2 písmeno b), které zahrnují organizovanou skupinu, a trestných činů stanovených na základě článků 5, 6, 8 a 23 úmluvy. Orgánům činným v trestním řízení umožňuje kriminalizovat jednání jako je např. účast ve skupině organizovaného zločinu, praní špinavých peněz, korupce a maření výkonu spravedlnosti. Zahrnuje mezi státy vzájemnou právní pomoc, vydávání pachatelů, neboli „extradici“, spolupráci v rámci trestního řízení, obsahuje prevenci a speciální úpravu spolupráce za účelem konfiskace výnosů z trestné činnosti. Součástí úmluvy jsou tři dodatkové protokoly, a to protokol o předcházení, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky a protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva a proti obchodování s lidmi. V současné době se k UNTOC připojilo 189 zemí⁴.

⁴ Justice.cz: *Úmluva osn proti nadnárodnímu organizovanému zločinu untoc*. [online]. [cit. 10. 01. 2022].

2 METODIKA LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Samostatná metodika legalizace výnosů z trestné činnosti nebyla dosud zpracována, a tudíž v kriminalistické praxi nezbyvá, než metody a formy odhalování, objasňování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti přizpůsobovat podle jiných metodik zpracovaných pro jiné druhy trestné činnosti mající základ zejména v oblasti hospodářské potažmo finanční kriminality, ale i jiné majetkové kriminality. Proto budou v dalším textu zobecněné relevantní kriminalistické aspekty vyšetřovací praxe a získané poznatky systémově začleněny do obsahové struktury kriminalistické metodiky. Nosným vodítkem by mohla být Metodika vyšetřování organizované kriminality, která bude mít v problematice legalizace výnosů dominantní postavení.

Pro legalizaci výnosů z trestné činnosti je typická spolupráce více osob. To je dáno samotnou charakteristikou, z které vyplývá, že o legalizaci výnosů z trestné činnosti se jedná tehdy, jsou-li věci, potažmo ten samotný výnos z trestné činnosti. Z toho pohledu se naskýtá situace, kdy jeden pachatel opatřuje výnos a tento předává další osobě za účelem legalizace. Málokdy se stává, že by pachatel dopouštějící se hlavní trestné činnosti i sám legalizoval, neboť si musí být vědom, že by mohlo dojít k jeho snadnějšímu odhalení. Ve chvíli spolupráce s více osobami, ať už na zisku výnosu ze zdrojového trestného činu nebo zastření neoprávněné věci, chceme-li výnosu, je jejich odhalení složitější. Každý z pachatelů má svůj úkol, na který se soustředí za účelem legalizace a získání rádobý legálního výnosu, který si mezi sebe mohou rozdělit.

Tato činnost je svou charakteristikou typická pro organizovanou kriminalitu, která je sama o sobě soustavná a plánovitá trestná činnost. V rámci organizované skupiny, jsou mezi osobami jistá postavení. Existuje mezi nimi jistá hierarchie, struktura a rozdělení činností, nadřazenost vs. podřazenost. Hlavní cíl organizace bude převážně vysoký zisk. Organizovanou kriminalitu lze rozdělit na dílčí části a to z pohledu tvorby nebo realizace zisku. Mezi typické formy dle tvorby zisku můžeme například uvést drogovou kriminalitu, výroba, přeprava a distribuce

omamné a psychotropní látky, krádeže motorových vozidel, nelegální obchody se zbraněmi, hospodářská kriminalita, ale i násilná kriminalita. Ve fázi realizace zisku přichází na řadu kriminalita legalizace zisků, respektive praní peněz, kriminalita korupce, můžeme zde zařadit i terorismus. Nesmíme zapomenout také kriminalitu spojenou s pronikáním do státních podniků, obstarávání státních zakázek a další jim podobné způsoby⁵.

Jak již bylo zmíněno, samotný organizovaný trestný čin, tedy nevzniká jednáním jednoho pachatele. S tímto spojením je také nutné zmínit zločineckou organizaci, jejíž základ tvoří ekonomie, rasové postavení, jazykové vlastnosti, etnikum ale i ideologický směr nebo myšlenky, kam bude organizace směřovat. Mezi další znaky můžeme zařadit dělbu moci, hierarchii, plánovitost, vysoký stupeň organizovanosti, včetně koncepce plánů za každé situace, varianty a další. Přijímání nových členů je velmi stěžejní a probíhá tzv. výběrové řízení, přičemž po začlenění do takové organizace může člen jen stěží odejít. Z nelegálních zdrojů vznikají velké finanční obnosy, z čehož plyne velká finanční podpora. Sama organizace si opatřuje vnitřní i vnější bezpečnostní organizace. Proplétá se do politiky, policie, státní správy, justice a dalších institucí. Má v moci určité sdělovací prostředky, čímž lze velice snadno ovlivnit veřejnost. Dojde-li na vyšetřování takové organizace, je pro ni charakteristické zapírání, neprůstřelné alibi, strategický postup na ničení stop, důkazů a není jim cizí ani podplácení, zastrašování svědků nebo i jejich likvidace⁶. Stejně tak dojde-li na vyšetřování ze strany orgánů činných v trestním řízení, jsou schopni si za úplatu zjišťovat veškeré osobní informace o lidech podílejících se na vyšetřování.

Naproti tomu, nicméně podobného charakteru jako zločinecká organizace, je organizovaná skupina. Ta vzniká taktéž plánovitě, avšak spíše omezeně na určitou dobu, například za účelem spáchání zločinu. Samozřejmě jejich

⁵ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 530-531

⁶ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 531-532

dlouhodobá činnost není tímto nijak vyloučena. Její typová společenská škodlivost je nižší než u zločinecké organizace, přičemž při dokazování trestné činnosti je i v tomto případě očekávána neochota spolupracovat, zapírání, alibi, ovlivňování, manipulace a ničení důkazů⁷.

2.1 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA

Problematika legalizace výnosů z trestné činnosti je v právním systému ČR kodifikována dvěma samostatnými ustanoveními trestního zákoníku postavenými na úmyslné nebo nedbalostní formě zavinění. Dominujícím a základním atributem těchto protiprávních jednání je jiný, zpravidla majetkový trestný čin. Nejčastěji jsou to delikty jako krádeže, podvody, ale i delikty z daňové oblasti. Přičemž výnos z trestné činnosti je kodifikován jako jakákoliv ekonomická výhoda pocházející z trestného činu. Dalším druhem je bezprostřední výnos z trestné činnosti, existující jako jakákoliv věc získaná trestným činem, odměnou za něj, ale i jako jakékoliv plody či užitky s ní spojené. Zprostředkovaný výnos jsou věci, plody a užitky, nabyté, přeměněné nebo zhodnocené, zcela nebo zčásti, s vazbou na bezprostřední výnos z trestné činnosti⁸. Uvedeného atributu je pak obzvláště na místě primárně využívat v rámci obecných kriminalistických metod k odhalování a vyšetřování těchto druhů trestných činů, pro které jsou již zpracovány samostatné metodiky.

Samotné pojmové vymezení legalizace výnosů z trestné činnosti se pak v úmyslné formě typově opírá o utajení původu, nebo činí patřičné kroky k znemožnění nebo podstatnému ztížení objektivizace původů věcí získaných trestnou činností, včetně situací, kdy byly pořízeny za věci takto získané. Postihováno je i jednání, které umožňuje spáchání takového činu nebo se přímo pro takové spáchání trestného činu spolčí. Jednání postihuje ve smyslu výnosu teritoriálně jednak na území ČR, tak i na území cizích států, tedy není žádoucí, aby k hlavnímu trestnému činu došlo jenom na území ČR.

⁷ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 532-533

⁸ Zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Typovou závažnost nám zvyšuje těžší následek nebo jiná skutečnost, mezi které lze zařadit větší hodnotu, větší prospěch, organizovanou skupinu, nebo se tyto skutečnosti vztahují dle charakteristiky spáchání onoho hlavního trestného činu, například věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu, nebo ve značné hodnotě, či velkého rozsahu. Tyto okolnosti nám konstrukčně vymezují kvalifikované skutkové podstaty, když přistupují k základním typovým znakům a formálně tak zvyšují společenskou škodlivost. Jedná se tak o tzv. profit, ať už pro sebe, nebo někoho jiného i v závislosti na výši škody

Nedbalostní forma je kodifikována na dvou základních skutkových podstatách trestného činu. Společnými znaky těchto skutkových podstat jsou věci větší hodnoty, které jsou výnosem z trestné činnosti spáchané v České republice nebo v cizině. Zatímco u první základní skutkové podstaty jde o zastření nebo zjištění původu, u druhé jde o ukrytí, přechovávání, užívání nebo převedení takových věcí na jiného, přičemž výnos se vztahuje na jinou osobu.

V rámci kvalifikovaných skutkových podstat jsou to těžší následky nebo jiné skutečnosti, zvyšující typovou závažnost, vázané na určitou právní skutečnost, mezi které řadíme například, porušení důležité povinnosti rezultující ze zaměstnání, povolání, funkce, nebo přímo ze zákona, popřípadě vázané na vztah k věci stran jejich původu, tj. ze zločinu, zvlášť závažného zločinu nebo hodnoty, tj. značná hodnota, hodnota velkého rozsahu, také získat značný prospěch pro sebe nebo jiného⁹. Proti úmyslné formě se liší v subjektivní stránce, tedy formou zavinění. Vedle těchto trestných činů existuje i zákonná úprava přestupků proti majetku zahrnující výše uvedené formální znaky koncipované v základních skutkových podstatách¹⁰, kdy však vzhledem k hranici výše škody, prospěchu, nedosahují potřebné hodnoty stanovené ustanovením § 138 trestního zákoníku¹¹ a jsou pak postihovány jen jako přestupek proti majetku.

⁹ Zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

¹⁰ Zákona č. 251/2016 Sb., *o některých přestupcích* v posledním znění

¹¹ Zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Právní řád ČR v rámci legislativního procesu pojmul poznatky a doporučení k opatřením proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu z předpisů mezinárodního a evropského práva¹² i do tuzemských předpisů, mimo předpisy trestní. Touto implementací zavázal povinné subjekty k určitým definovaným činnostem umožňujícím předcházet protiprávním jednáním vedoucím k legalizaci těchto výnosů. Závazky plynoucí z této normy, lze z pohledu kriminalistické praktické činnosti kvitovat, neboť díky těmto opatřením jsou vytvářeny různé dílčí kriminalisticky relevantní stopy detekující podezřelé obchody, a identifikující povinné osoby mezi, kterými obchod probíhá¹³.

2.1.1 KRIMINÁLNÍ SITUACE

U této trestné činnosti je základem pro její kriminalisticky relevantní vymezení jakákoliv věc mající původ v trestné činnosti, která přináší ekonomickou výhodu.

Vymezení komponentů kriminální situace:

- věc, která je výnosem z trestného činu (přečinu, zločinu, nebo zvláště závažného zločinu)
- dispozice s takovou věcí
 - ukrývaná
 - převáděná
 - užívaná
 - přechovávávaná
 - přeměněná
 - změna v její povaze, umístění, dispozice

¹² Úmluva OSN, *proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* v posledním znění

Směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 25. října 2005 *o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu* a směrnici Komise 2006/07/ES

Štrasburská smlouva z roku 1990, která obsahuje *Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci zločinu*

¹³ Zákona č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu* v posledním znění

- zastírání původu
- forma sociální interakce (spolčení – výslovná či konkludentní dohoda, organizovaná skupina)
- hodnota věci nebo prospěchu
- obecný, ale i speciální subjekt (zvláštní vlastnost, způsobilost, funkce)
- zákonem stanovená povinnost (porušení důležité povinnosti, např. mimo trestních norem viz zákonem č. 253/2008Sb., o legalizaci...)
- subjektivní stránka (forma zavinění)
- teritoriální působení
- plody a užitky
- jakákoliv ekonomická výhoda mající původ v trestném činu
- bezprostřední nebo zprostředkovaný výnos, včetně nabytí, přeměny a zhodnocení¹⁴.

Typickými aspekty je zastření nezákonného původu, jakékoliv ekonomické výhody, nebo majetkového prospěchu, získaných v rozporu se zákonem vydáváním těchto požitků za legálně nabyté.

2.1.2 ZPŮSOB SPÁCHÁNÍ LEGALIZACE

Spáchání legalizace zahrnuje celou řadu psychosomatických a motorických aktů. V zásadě máme dva způsoby, jakými lze legalizaci spáchat. Hovoříme o způsobu spáchání ve formě úmyslného nebo nedbalostního jednání. Častým jevem je prolínání úmyslu a nedbalosti, zejména, je-li tam více pachatelů.

Způsobů, jak naložit se ziskem či výnosem pocházejícím z trestné činnosti, může být více. Rozdílne bude postupovat organizovaná zločinecká skupina, organizovaná skupina či spolupachatelé než jednotlivci. Vždy musíme vycházet, pokud je znám, ze zdrojového trestného činu, pro který je nutné vztáhnout jednotlivé metodiky již zpracované.

¹⁴ Zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Pro samotný způsob spáchání, zejména postup nakládání s výnosem, budou typické tři fáze. Již samotný pojem praní peněz, potažmo praní špinavých peněz, napovídá postupu představující proces praní v pračce. Takový typický postup legalizace je namáčení, namydlení a ždímání. V první fázi zisk zakomponují jednotliví pachatelé na legalizaci se podílející do své osobní potřeby. Jedná se například o nákup vozidel, obrazů, uměleckých děl, bytů, domů a jejich vybavení. Tento zisk lze nazvat jako spotřeba. Druhý krok slouží pro podporu organizace, na vybavení, za účelem dalšího páčání trestné činnosti. Například se jedná o nákupy vozidel, komerčních prostorů, zbraní, špičkovou techniku a další věci s tímto související. Třetí krok, je proces zlegalizování výnosů po procesu praní. V této fázi již vyprané zisky investují do legálních společností. Nebezpečí vzniká právě pro firmy, které fungují v souladu s právními normami, neboť podniky fungující na bázi legalizace jsou na trhu a ekonomice silnější, jsou konkurence schopné, mají větší finanční rezervy, byť jsou nelegálního původu. Tato skutečnost je podpořena i tím, že firmy získávající nelegální zisky, prorůstají do státních firem a jsou schopny ovlivňovat ekonomiku a legislativní proces. Taková firma, která si opatřuje v podstatě nelegální zisky, se však navenek jeví v ekonomice jako legální, neboť i tyto firmy po stránce jejich vzniku a fungování, dodržují právní normy v dané zemi. Cílem celého procesu je bezrizikové investování v legální ekonomice¹⁵.

Bude nutné rozlišovat dvě skupiny, které se podílejí na páčání legalizace. Svým způsobem provedení bude odlišné, jestliže bude legalizaci v konečné fázi provádět pachatel hlavní trestné činnosti, anebo bude prováděna jako služba pro tohoto pachatele hlavní trestné činnosti.

Celý proces praní peněz lze rozdělit na dílčí úseky, mezi které zejména patří přeměna hotovosti na konkrétní bankovní účty, následující proces transformace peněz na různá aktiva, například šeky, certifikáty a různé opakující se převody i do jiných zemí. V posledním dílčím úseku jsou již vyprané peníze

¹⁵ DVOŘÁK, Vratislav et al., *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 75-76.

investovány do legálního oběhu, tzn. organizace takto vyprané peníze mohou bez obav investovat za nákup zlata, nebo herních podniků, nákup drahých kovů a dalších podobných movitých ale i nemovitých věcí. Mezi další dílčí úseky lze rozlišit i etapu praní peněz podrobnějším způsobem. Z hlediska možnosti odhalení, se jeví podrobnější rozlišení etap praní jako velmi důležité. Mezi tyto etapy lze zařadit tvorbu, která je chápána jako časová úroveň spáchání hlavního trestného činu a získání výnosu. V této části pachatel disponuje výnosem z hlavního trestného činu. Následně přichází část konsolidace neboli úsek přípravy pachatelů, jak s daným výnosem naložit, tedy plán postupu jak dál. Po tomto rozhodnutí bude odlišné, jestli proces legalizace budou dělat stejní pachatelé nebo v něm budou pokračovat jiní. Nicméně přichází postup, jak byl zmíněn výše, tedy investice do soukromých potřeb, do výbavy pachatelů a návrat zisku po procesu přeměny, zastření původu a stop, návrat do legální obchodní činnosti. V neposlední řadě přijde na řadu realizace, zejména formou spotřeby části příjmů z trestné činnosti do nákupu drahých dovolených, drahých věcí, a to i za předpokladu, že jim tento postup nepřináší žádný další zisk¹⁶.

Zdá se, že největší riziko odhalení, přichází v případě vytváření a konsolidování výnosu, neboť ještě není fáze praní, tudíž není tak velké riziko odhalení určitým subjektem finanční skupiny. Finanční skupina přichází na řadu právě až při samotném praní. Často se stává, že jednotlivé způsoby legalizace a jejich etapy spolu souvisí, splývají, jsou si podobné. Jednotlivé ekonomické operace výnosů se nazývají transakce, transfery a transformace. Metody legalizace výnosů z trestné činnosti využívají různorodé nástroje, prostředky, systémy, prostředky kriminálního charakteru, padělané a pozměněné doklady, falešné totožnosti, nastrčené osoby, fiktivní společnosti, spící firmy, kriminálně donucovací prostředky¹⁷.

¹⁶ DVOŘÁK, Vratislav et al., *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 78-79.

¹⁷ DVOŘÁK, Vratislav et al., *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 84-88.

Každou fázi legalizace z pohledu kriminalistiky, lze popsat určitými znaky, které daný proces vystihují. Znaky jednak dle situace, jak legalizace probíhá a jednak dle kriminálních subjektů jí realizujících či ovlivňujících. Vznikají jednotlivé obměny výnosu z trestné činnosti, jako prvotní výnos, nebo výnos z neznámých zdrojů, zlegalizovaný výnos a druhotný výnos. Metodu legalizace lze chápat jako cílevědomý postup směřující k dosažení cíle s manipulací s nezákonným výnosem v oblasti legální ekonomiky. Společné znaky, ať už zde uvedených metod, nebo metod dle jiných autorů zabývajících se touto problematikou, mají společný cíl, kterým je utajení hlavního trestného činu, ze kterého byl získán výnos, úprava formy výnosů, jeho prostředků, vytvořit zdání o legálnosti výnosu, a zejména zbavit se všech stop vedoucích ke zjištění legalizace¹⁸.

Pro pochopení způsobu praní, je žádoucí, si jednotlivé druhy ekonomik rozdělit. Mezi základní známé dělení, patří ekonomika legální, což je ta zákonná, bez narušení protiprávních činností. Další je ekonomika šedá, pro kterou je charakteristické mírné porušení morálních norem společnosti, přičemž samotné jednání je těžko právně postižitelné, jako například samovýroba zemědělských výrobků, nebo činnosti prováděné zcela bez povolení, nebo taky tzv. melouchy. V neposlední řadě se jedná o černou ekonomiku, pro kterou je už příznačné porušení zákonů země i zákonů mezinárodních a lze vyčíst jednoznačné protiprávní jednání v ekonomických vztazích. Při odhalení jsou většinou i trestně postižitelné, když protiprávní jednání spadá převážně do hospodářské trestné činnosti¹⁹.

U způsobu provedení nesmíme opomenout na případy vymezené opačně než jednání pachatele, respektive skutková jednání vyplývající v neplnění zákonných povinností oprávněných subjektů. Jedná se zejména o oprávněné

¹⁸ DVOŘÁK, Vratislav, *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*, Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0, s. 30.

¹⁹ DVOŘÁK, Vratislav, *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*, Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0, s. 15-16.

subjekty jako banky, stavební spořitelny, burzy a další, vše v souladu již výše popsáním zákonem v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu²⁰.

Je nutné také zmínit skutečnosti týkající se například legální organizace, chceme-li obchodní společnosti. Ty disponují svými zaměstnanci, kteří pro danou společnost legálně pracují a mnohdy ani netuší, že svými kroky právě pomáhají převedení nelegálního zisku. V počáteční fázi se zdá, že by tito zaměstnanci mohli být považováni za dílčí spolupachatele organizace, nicméně jejich jednání je dáno zejména tím, že nadřízený ve firmě na ně může pozitivně působit, má skvělé manipulační techniky a podřízený je na základě jeho vlivu důvěřivý a nedbá na své povinnosti a pravidla. Jsou i případy vztahující se k povinnostem oznámení o podezřelém obchodu. Oznamujícího jednání se zdrží, byť z jeho pozice a funkce je žádoucí a záměrně vytváří situaci příhodnou pro spáchání protiprávního jednání. Opět viz zmiňovaný zákon v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu²¹.

2.1.3 OSOBNOST PACHATELE

Mezi pachatele trestné činnosti spočívající v legalizaci výnosů z trestné činnosti, mohou patřit jednak muži i ženy, osoby již v minulosti trestané, odsouzené, ale i osoby bezúhonné. Zřídka budou mezi pachatele patřit nezletilci a mladiství.

Charakteristikou budou pachatelé spíše vzdělaní, a to v průměru s dokončeným středoškolským vzděláním, přičemž jednotliví členové v rámci organizované kriminality na vyšší úrovni, mohou mít vysokoškolský titul v oboru ekonomie přizpůsobený principu praní peněz. Samozřejmě nic nebrání tomu, aby byla pachatelem osoba s dokončeným základním vzděláním, nebo dokonce nedokončeným. Taktéž bude záležet, jestli se jedná o pachatele, který je

²⁰ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 353

²¹ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 355

i pachatelem zdrojové trestné činnosti, ze kterého vzešel nelegální výnos, nebo je to pachatel, který přichází na řadu až ve fázi například přeměny nelegálního výnosu na výnos zdáním legálním. Podstatné informace o pachateli nám mohou poskytnout policejní evidence, když se může jednat o pachatele, který byl již v minulosti policií pro danou trestnou činnost prověřován, potažmo byl soudem pravomocně odsouzen.

K pachatelům disponujícím vyšším stupněm vzdělání či inteligence, by mohl odpovídat nový pojem nazývaný profesionální legalizace výnosů z trestné činnosti (profesionální praní peněz). Charakteristická bude tím, že mezi pachatele, či osoby specializující se na tento typ legalizace, budou spadat osoby, které jsou sami experty na danou problematiku. Mezi ně budou patřit například bankéři, poskytovatelé platebních služeb, směnárníci, brokeři, finanční specialisté, účetní či daňoví poradci, advokáti, notáři a další osoby se zaměřením podobného charakteru²².

Naskytá se však otázka, co vede tyto pachatele k páčání legalizace výnosů z trestné činnosti. Mezi časté motivy bude převažovat přeměna nelegálního výnosu na výnos legální, načež pro někoho bude motiv obohacení a pro někoho fungující a prosperující společnost s možností ovlivňovat hospodářský vývoj v dané zemi. Samotný motiv pachatele bude velmi důležitý i pro další postup při zjišťování a zajišťování stop. Mezi další motivy bude jistojistě patřit společenské postavení, zejména v oblasti zastávání klíčových postů, vysokých manažerských postů, a to i za cenu nelegální činnosti. Dalším motivem může být držení moci vůči níže postaveným lidem v organizaci, být vůči nim nadřazený, být ekonomicky silný a to i za cenu nelegální činnosti v tvořícím zisku. Za účelem nelegálního zisku, může být motivem i udržení již krachující organizace, když na venek obhájí a kryje své nelegální zisky například s důvodem zachování pracovních míst, prospěšností pro společnost a podobné hodnoty. Jsou si vědomi, že čím vyšší zisk, tím vyšší možnost získání prestiže,

²² Financnianalytickyurad.cz: *Profesionální praní peněz aneb legalizace výnosů z trestné činnosti v rukou expertů* [online]. [cit. 15. 02. 2022].

postavení a hlavně vlivu. Dalo by se tvrdit, že čím vyšší zisk, tím více síly a více chutě pro další páčání. V rámci motivu nesmíme zapomenout na pachatele, či spolupachatele v rámci organizace v hierarchii níže postavené. U těchto pachatelů bude jedním z cílů získání obohacení, které plyne zejména z toho, že když se daří celé organizaci, bude i níže postavený pachatel přehlížet věci, o kterých ví, že by přehlížet neměl. Mezi tyto přehlížené věci mohou patřit např. nepravdivé listinné materiály s nepravdivým tvrzením o původu zisku, což bude činit minimálně s tím vědomím, že kdyby tu skutečnost oznámil, tak by v organizaci skončil, a tím by skončil i jeho finanční příjem. Tato skutečnost je příhodná i v situaci neoznámení, byť má oznamovací povinnost, nebo danou situaci neřeší díky svým osobním vztahům podřízený k nadřízenému²³.

Výše uvedené informace, budou velmi důležité později v rámci následných úkonů vyšetřování, zejména při výslechů spolupachatelů, spolupracovníků organizace, jejich vzájemné propojení a vztahy, popřípadě další vazby na jednotlivé členy.

2.1.4 OBĚTI A DOTČENÉ INSTITUCE LEGALIZACE

Z pohledu kriminalistiky, budou mezi oběti patřit fyzické osoby, kterým byla jednáním pachatele způsobena majetková škoda. Tuto charakteristiku lze vztáhnout i na právnickou osobu, přičemž je příhodnější hovořit o poškozené právnické osobě než oběti, protože způsobenou újmu bude fyzická osoba pociťovat jinak, než osoba právnická²⁴. Sekundárně bude legalizace výnosů z trestné činnosti nejvíce poškozovat zejména ekonomiku státu a její finanční zájmy.

Z hlediska podílu oběti na vzniku stop, či nositeli informací, nebude role oběti mít zásadní význam, přičemž oběť bude zajímavá tehdy, bude-li nositelem určitých informací důležitých pro trestní řízení. Mezi takové informace patří kontakt

²³ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 361

²⁴ STRAUS, Jiří, et. al., *Teorie a metodologie kriminalistiky*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1, s. 447

oběti s pachatelem legalizace. Můžeme se dozvědět informace o spáchání legalizace, která nastává spíše ve chvíli, kdy se pachatel legalizace přímým způsobem podílí i na spáchání zdrojového trestného činu. Bude nutné rozlišit zejména jednání legalizace ke vztahu zdrojové trestné činnosti, tedy jestli je legalizace prováděna samostatně, nebo jako součást zdrojového trestného činu. Nemůže být však vyloučena ani ta skutečnost, že oběť bude nositelem informací, ale z nějakého důvodu nebude s policejními orgány spolupracovat²⁵.

2.2 TYPICKÉ STOPY

To, jaké budeme schopni získat kriminalistické stopy, bude záležet zejména na způsobu provedení legalizace a na situaci, který z pachatelů bude legalizaci provádět. Jiná situace bude v případě, kdy se bavíme o pachateli bez zkušenosti a je v daném páčání trestné činnosti nováček a samozřejmě jiná situace bude v případě, kdy bude-li páchat legalizaci zkušený pachatel, potažmo skupina pachatelů, organizovaná skupina, vysokoškolsky vzdělaní pachatelé v oblasti ekonomie a podobných oborů.

Lze konstatovat, že se bude převážně jednat o stopy materiální povahy a v určitých případech i ve vědomí lidí, ať svědků nebo pachatelů zdrojového trestného činu. Je nutné tyto stopy dokumentovat již při počáteční etapě vyšetřování. Z praxe se často stává, že pachatelé zdrojové trestné činnosti jsou později svědky trestného činu legalizace. To pramení i z toho, že samotné zjištění provádějící legalizace, mnohdy vychází z oznámení osoby, která byla tomu svědkem.

Materiální stopy, které lze při legalizaci vyhledat, zajistit a případně vyhodnotit, můžeme rozdělit dle sestupnosti, protože nelze tvrdit, že se bude jednat jen o tři druhy možností zajištěných stop. Bude třeba vycházet vždy z jednotlivých situací. Dle sestupnosti by mělo být doporučeno zaměřit se na

²⁵ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 362

věcné stopy, jako jsou samotné věci pocházející z trestného činu. Mezi takové věci lze zařadit náhradní díly, jízdní kola, movité věci. Dá se říct, že se bude jednat o věci, které mimo to, že pochází z trestného činu, tak jsou i věcmi, které souvisí s trestnou činností. Jako věcná stopa může být zajištěn i nástroj, kterým se provádí zastření původu věci. Zajištění věci tzv. in natura bude mít nespornou výhodu i pro podrobnější zkoumání příslušných oborů kriminalistického zkoumání. Mezi věcné stopy budou patřit hotovostní peníze nebo listinné materiály. Listinné materiály budou pravděpodobně převažovat. Mezi listinné materiály lze zařadit všechny písemnosti, které dokumentují jednak zaevidování zavedení výnosu, tak zájmové finanční toky, nebo finanční prostředky a jejich zaevidování a převedení např. za nákup movité věci. Další významnou stopou budou všechny elektronické důkazy. Mezi elektronické důkazy lze zahrnout i listiny, které byly nahrazeny elektronickou stopou. Jsou to také veškerá data, datové úložiště, počítače, počítačové sítě, přeposílané veškeré informace s činem související například uložené v emailu, komunikace mezi zaměstnanci, uváděné pokyny a můžeme zde zařadit i v rámci dokazování i odposlechy. Mezi elektronické důkazy lze zahrnout stopy v podobě dat různých záloh, mobilní telefony, poznámky v digitální podobě v diáři, poznámky ať už listinné tak elektronické, digitální kalendáře, klasické kalendáře, zaznamenané schůzky, kontakty, informace o pohybu na účtech v případech praní peněz, provozní data včetně fotografií. V elektronických důkazech se mohou nacházet komunikace s různými subjekty, informace o jednotlivých manipulacích se soubory a daty v počítači.

Mezi další důkazy mohou patřit různé cennosti, drahé kovy, zlato, slitky ze zlata apod., mohou to být i úmyslně zakryté stopy (v praxi se dosti často stává, že ve chvíli, když je ze strany orgánů činných v trestním řízení zájem o např. důležitou evidenci odkupů věcí, nebo účetní dokumentaci, zrovna ji někdo v době objasňování odcizí).

Odborným zkoumáním zajištěných stop, nám může za účelem objasnění věci pomoci celá řada expertních odvětví kriminalistiky. Například zajištěné věci pro podezření, že pochází z trestné činnosti a mohly být předmětem legalizace. Odvětví metalografie svou metodou, může poskytnout informace o původních

identifikačních číslech věci. Mechanoskopie nám může poskytnout informace o nástroji, kterým došlo k odstranění některých částí, např. přestřížením, páčením.

Zkoumáním odvětvím daktyloskopie lze zjistit informace o osobě, která manipulovala s listinami nebo věcmi zájmového charakteru.

Stejně tak odvětví biologie, které zkoumá biologické stopy lidského původu, může poskytnout údaje k identifikaci objektu, který manipuloval s věcným výnosem, finanční hotovostí nebo se zmiňovanými díly vozidla. Mohou být zajištěny nahrávky mezi pachateli, spojitost mezi pachatelem zdrojového trestného činu a pachatelem tzv. legalizátorem, k čemuž je možnost využití zkoumání odvětvím fonoskopie za účelem identifikace osob podle jejich hlasového projevu. Určité velké zastoupení bude mít počítačová expertíza za účelem vyhledání, zpřístupnění dat uložených v počítačích, notebooků, mobilních telefonů, veškerých nosičů v digitální podobě, digitální databanky a diáře, části počítačových systémů, komunikační techniky, kancelářské techniky, datové soubory, u kterých je předpoklad obsahující informace ke vztahu neoprávněného výnosu a jeho přeměny, ale i ke vztahu přijaté věci a zastření původu a další informace manipulace s ní (možnost získání informace o úmyslu a účelu manipulace s výnosem)²⁶. Při zajištění zájmové věci, nesmíme opomenout tuto věc podrobit zkoumáním více odborných odvětví kriminalistických expertíz, viz Obrázek 1.

Obrázek 1 Daktyloskopie a počítačová technika (ilustrativní obrázek)²⁷

²⁶ ZPPP č. 34/2019, k vybraným kriminalistickotechnickým činnostem v posledním znění, přílohy 1-17

²⁷ Internetembezpecne.cz: *Digitální stopa* [online]. [cit. 12.03.2022].

V celém kontextu k výše uvedenému bude zásadní zjistit a zajistit typickou cestu finančních toků, způsob realizace ekonomických výhod, potažmo čerpání plodů a užitků, způsoby nabytí, přeměna nebo zhodnocení. Při zajištění bude nutné dbát na včasnost, načasování, koordinovanost, tak aby případné důkazy nebyly znehodnoceny. Zejména datové stopy, stopy z počítačových systémů, komunikační techniky, monitorovaná data o probíhající bankovních operací, toků finančních prostředků s uvedením časových údajů, odesílatelů a adresátů, které je možno v krátkosti zničit. Nesmíme však opomenout na zkoumání dalších stop, jak už bylo zmíněno výše, tj. stopy biologické, stopy daktyloskopické, které pokud budou k dispozici, musíme vyhodnotit ve vztahu k zdrojové trestné činnosti. Mezi nejčastější zdrojové trestné činy patří krádeže, podvody, zpronevěry, ale i trestné činy z daňové oblasti. Pro postup při zjišťování a zajišťování stop a jejich vyhodnocení můžeme využít i již zpracované kriminalistické metodiky pro jednotlivé zdrojové trestné činy.

2.3 TYPICKÉ VYŠETŘOVACÍ SITUACE

Samo o sobě se prověřování a následné vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti stává náročným, až složitým procesem. Abychom se mohli v určité fázi rozhodnout, jaké budou učiněny další kroky, potřebujeme jistou provázanost s dobře zadokumentovaným zdrojovým trestným činem, který bude provázaný s prověřovaným, či vyšetřovaným trestným činem legalizace výnosů z trestné činnosti, zejména předmětným výnosem. Vzhledem k obsáhlosti této problematiky legalizace, se můžeme setkat se stálými až jednoduchými situacemi, ale i s proměnnými situacemi s akcentem na erudici vyšetřujících orgánů. Z tohoto důvodu je nutné se v dané problematice umět orientovat, správně ji pochopit, zejména její systém a vyhodnotit, zda se vůbec jedná o trestnou činnost. Dané situace jsou důležité zejména tehdy, když vyšetřující orgán vyhodnocuje, ať už na počátku prověřování, či v průběhu vyšetřování, nashromážděný materiál a rozhoduje o dalším postupu. Zejména lze do této fáze zařadit

situace, kdy není postup ve vyšetřování zřejmý a naskýtá se několik možností, jak dále postupovat²⁸.

Vyšetřovací situace však nastává až tehdy, je-li podložené důvodné podezření, že došlo k trestnému činu a na základě získaných důkazních materiálů je možno vytvářet různé vyšetřovací verze, rozhodovat o nich a na základě důkazního materiálů vést trestní stíhání proti jisté osobě²⁹.

Mezi typické vyšetřovací situace lze zařadit i situaci, že se podaří zadokumentovat stav natolik, že nejsou žádné nesrovnalosti u zajištěných důkazů, osoby zúčastněné spolupracují, podílejí se svými výpověďmi na průběhu vyšetřování, při posouzení a vyhodnocení zajištěných důkazů není pochyb o tom, že se skutek stal, a že jej spáchal určitý pachatel. Řekněme, že pro legalizaci bude příznivé, že disponujeme informacemi o zdrojovém trestném činu a jeho pachateli, máme důkazy ztotožňující výnos se zdrojovým trestným činem, máme důkazy usvědčující pachatele legalizace, prokazující způsob spáchání legalizace. Taková situace je nadmíru příznivá a v podstatě nemáme pro ni žádné otázky, na které bychom hledali odpověď, byť otázky máme vždy, nejméně v rozsahu nezbytném pro dokazování ve smyslu ustanovení § 89 trestního řádu.

Naproti tomu se můžeme nacházet v situaci nepříznivé. Takovou situaci lze charakterizovat tím, že byť máme podezření o možném protiprávním jednání ve smyslu legalizace výnosů z trestné činnosti, tak nejsme schopni konstatovat, zda se skutek vůbec stal a jaký pachatel jej vůbec spáchal. V případě legalizace výnosů z trestné činnosti, bude vyšetřovací situace mimo jiné ovlivněna jistou vázaností na zdrojový trestný čin, neboť zdrojový trestný čin a trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, budou nejméně provázané výnosem pocházejícím z onoho trestného činu. V některých případech bude provázanost i s pachatelem zdrojového trestného činu, potažmo i se svědky zdrojového trestného činu. Předmětný bude výnos a nalezení cesty té ekonomické výhody,

²⁸ STRAUS, Jiří, et. al., *Teorie a metodologie kriminalistiky*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1, s. 450-451

²⁹ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 365-366

těch plodů a užitků, zjištění nabytí, přeměny, zhodnocení, zjištění, že ty výhody opravdu pocházejí z toho konkrétního trestného činu, tedy nabyté nelegálně, a cílem je její legalizace, jejich uvedení do legálního oběhu tržního hospodářství, či mechanismu, do sociálního života na daném území, vazba na zahraničí, únik do virtuálních měn. V rámci vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti může nastat situace, že nejsme schopni ztotožnit trestnou činnost, ze které pochází výnos, byť máme informace například pocházející z řad osob vystupujících ve prospěch policejního orgánu jako informátor ve smyslu zákona č. 273/2008 Sb., zákona o policii České republiky. Byť každé jednání zanechává ve vnějším světě svůj odraz, může nastat situace připravenosti pachatele na kroky orgánů činných v trestním řízení, který je předem znalý, jak má na tyto kroky reagovat. Mnohdy ještě před tím než začnout páchat trestnou činnost už ví, na co si mají dát pozor, jak mají postupovat, aby zanechali co nejméně důkazů. V případě vyšetřování mají předem připravenou právní pomoc ve formě advokáta, který, byť je v potřebném rozsahu vyhledáno a procesně zajištěno dostatečné penzum stop a jeho přítomnost má spíše eliminační charakter v podobně mírnějšího trestně-procesního dopadu na jeho klienta, snaží se postup ve vyšetřování co nejvíce ztížit, protahovat a vytvářet co nejvíce negativních situací. Pak jsou taky situace, kdy nechtějí spolupracovat svědci, kteří ze začátku poskytují vyšetřujícím podstatné informace, avšak později při opatření jejich výpovědí jako svědků, v daných situacích zapírají a neposkytují věrohodné výpovědi. Toto se může stát i v případě subjektů, jejichž povinností je oznámit podezřelý obchod, avšak v tíže svědomí se snaží situaci zlehčovat, a neposkytují věrohodný obraz o věci tak, aby byl chráněn např. zaměstnanec povinného subjektu, neboť vlastní zisk bude pro některé důležitější než potrestání pachatele. Z toho se odvíjí i situace, kdy nebudou svědci spolupracovat, zejména v případech výpovědí vůči svému nadřízenému. Mezi nepříznivé situace lze zařadit i vlivné kontakty pachatele na vysoce postavené osoby ve společnosti, na politiky, osoby na manažerských postech u vlivných společností. Často pachatelé na svou obranu využívají sociální sítě, snaží se strhnout pozornost veřejnosti ve svůj prospěch. S tím souvisí i kontakty na různé mediální prostředky, kde se snaží svůj příběh zveřejnit tak, aby

se u veřejnosti vyvinil a veřejnost negativně soudila vyšetřující než samotné pachatele³⁰.

2.4 ZVLÁŠTNOSTI PŘEDMĚTU VYŠETŘOVÁNÍ

V trestním právu hmotném platí, že schází-li byt' jen jeden obligatorní znak, nejde o trestný čin. U legalizace výnosů z trestné činnosti bude podmínkou zjištění zdrojového trestného činu a s tím související identifikace výnosu z trestného činu, neboť pokud nebude prokázán neoprávněný výnos, nemůžeme ani trestně stíhat pachatele legalizace.

Specifikem bude prokazování celé cesty výnosu, včetně jeho zapracování do legální ekonomiky. Bude nutné již v průběhu prověřování i vyšetřování, získávat zejména listinné a elektronické důkazy, dle kterých bude možnost rozhodnout o zajišťovacích úkonech a následném odčerpání neoprávněného výnosu.

Za další zvláštnost považujeme jednotlivé bankovní operace, zejména toky finančních prostředků z nelegální činnosti, jejich přelévání z jednoho účtu na druhý, potažmo přímé převody na čísla účtů vedené v zahraničí. Zjištění přesných informací bude vyžadovat prolomení bankovního tajemství, k jehož prolomení je ze stran orgánů činných v trestním řízení v průběhu prověřování oprávněn státní zástupce ve smyslu ustanovení § 8 odstavec 2 trestního řádu. S tímto souvisí i zjištění eventuální vazby na zahraničí. Může se stát, že trestná činnost legalizace bude přesahovat právě mimo území České republiky. Jsou to zejména případy, kdy se na páčání podílí organizovaná skupina, nejméně v rámci převodu peněz na zahraniční účty. Tento fakt je ztížen zejména tím, že bude nutné v rámci trestního řízení využívat mezinárodní spolupráce formou právní pomoci³¹.

³⁰ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 367

³¹ STRAUS, Jiří, et. al., *Teorie a metodologie kriminalistiky*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1, s. 453

Nelze opomenout ani tu skutečnost, že v poslední době jsou nelegální finanční prostředky ukrývány do virtuálních měn, mezi které patří např. bitcoin, ripple, ethereum a další. Obecně jsou nazývány kryptoměnami. Je běžné, že při vyžádání informací vztahujících se k danému internetovému účtu virtuální měny, jsou odpovědi bezvýsledné³².

Zvláštností bude páchání předmětné trestné činnosti organizovanou skupinou. U organizované skupiny bude nutné v rámci prověřování, či vyšetřování, například pomocí sledování, nasazení techniky a prostředků policie, rozplést vzájemné vztahy uvnitř organizace. Tato skutečnost bude nutná zejména za účelem prokazování zavinění jednotlivých pachatelů, ale také bude důležitá i z pohledu taktiky a správného načasování jednotlivých úkonů za účelem realizace věci, ať už to jsou domovní prohlídky, nebo jednotlivé výslechy osob³³.

2.5 PODNĚTY K VYŠETŘOVÁNÍ

Trestná činnost legalizace výnosů z trestné činnosti, je zpravidla prováděna latentně. Je pravdou, že existuje jistý předpoklad, že když vyjde najevo zdrojový trestný čin, může již zpočátku existovat pojitko s předmětnou legalizací, např. způsobem provedení a podezření na konkrétního pachatele, který již v minulosti postupoval prodejem věci jiné osobě. Z praxe je běžné, že vyšetřovacích verzí může být několik. Samotný výnos nemusí existovat ve fyzické podobě, může to být pouze digitální stopa, či pohyb v internetovém bankovníctví.

Jako jeden z podnětů můžeme zařadit anonymní oznámení, popřípadě informace, které poskytne pachatel dopouštějící se zdrojového trestného činu. Mohou to být i oznámení od občanů všímajících si různých vybočujících jednání ve svém okolí. Nesmíme opomenout oznámení poškozených osob ke vztahu zdrojové trestné činnosti.

Pravděpodobně mezi nejčastější podněty k vyšetřování lze zařadit ty od povinných subjektů v rámci zjištěných podezřelých obchodů, což zaštiťuje zákon

³² Financnianalytickyurad.cz: *Kryptoměny a legalizace výnosů z trestné činnosti* [online]. [cit. 12.03.2022]

³³ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 450-459

v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Hlavním orgánem zajišťujícím funkci zpravodajské jednotky pro celou Českou republiku je FAÚ. Jenom na okraj lze zmínit, že za rok 2019 FAÚ přijal celkem 3954 podnětů k provedení šetření pro podezřelé obchody. Ve srovnání s předchozími roky je možné zaznamenat vzrůstající tendenci, jak lze vyčíst z následující Tabulky 1. V roce 2019 bylo z celkového počtu podnětů podáno 471 trestních oznámení.

Tabulka 1 podněty přijaté FAÚ za období 2016 - 2019³⁴

Rok	Celkem podnětů
2019	3954
2018	4028
2017	3524
2016	2948

Všechny podněty je nutné přijímat a v rámci příslušných orgánů Policie České republiky (dále jen PČR) šetřit a vyhodnocovat. Již od počátku a v odůvodněných případech je možné využít podpůrných operativních prostředků podle zákona o policii České republiky, popřípadě i operativně pátracích prostředků dle trestního řádu, ale o tom více v následující podkapitole 2.6.

2.6 ZVLÁŠTNOSTI POČÁTEČNÍCH ÚKONŮ

V rámci počátečních úkonů bude nutno postupovat smysluplně, důsledně a efektivně za účelem vyhledání a zajištění důkazů a kriminalisticky relevantních informací. Na základě jakéhokoliv podnětu o možném podezření ze spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti lze dle vyvíjejících se podmínek využít podpůrné operativní prostředky, kterými jsou informátor, krycí

³⁴ Ministerstvo vnitra ČR, *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2019*, Praha 2020

prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky ve smyslu zákona o policii České republiky³⁵. Mezi další počáteční úkony bude v rámci prověřování patřit podání vysvětlení oznamovatele v případě propojení trestného činu legalizace se zdrojovým trestným činem i podání vysvětlení poškozeného zdrojového trestného činu. Mezi výsledky lze zařadit výsledky případných svědků, ať už z řad spolupracovníků, nebo z řad svědků náhodných. V případech, kdy je oznamovatelem pachatel zdrojového trestného činu, lze jako neodkladný a neopakovatelný úkon vyslechnout tuto osobu jako svědka, čímž lze získat důkazní hodnotu během prověřování. Pro upřesnění, neodkladný úkon je takový, který vzhledem k nebezpečí zmaření, nebo zničení či ztráty z hlediska účelu trestního řízení nesnese odkladu do doby, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelný úkon je takový, který nebude možno před soudem znovu provést³⁶. Pokud to situace dovolí, lze určitou osobu vyzvat za účelem vydání, nebo odnětí věci důležité pro trestní řízení. Může se jednat o věc, která může sloužit jako důkaz, nebo se může jednat o výnos z trestné činnosti, či nástroj trestné činnosti, nebo zajištění věci jako náhradní hodnoty. Dle dokumentování věci s podezřením, že se mohou na určitých místech nacházet věci důležité pro trestní řízení, lze využít domovní prohlídky, osobní prohlídky a prohlídky nebytových prostor a pozemků. Z taktických důvodů si lze před prováděním prohlídek opatřit předchozí souhlas státního zástupce k zadržení podezřelých osob³⁷. Nesmíme také opomenout na využití možnosti zadržení a otevření zásilky, popřípadě jejich záměna a sledování takové zásilky, pokud je podezření, že se v takové zásilce mj. nachází věc pocházející z trestného činu. Při zjišťování informací o případných tocích finančních prostředků na bankovním účtu, je možnost si vyžádat informace k takovému účtu, potažmo je možnost finanční

³⁵ Zákon č. 273/2008 Sb., o policii České republiky v posledním znění

³⁶ ŠÁMAL, Pavel et al., *Trestní řád*. Komentář, Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2054-2092

³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád* v posledním znění

prostředky zajistit, samozřejmě v odůvodněném případě v souvislosti s výnosem z trestného činu. Pokud dojde k zajištění důkazů, je možnost si vyžádat odborná vyjádření a znalecké posudky ať už z oboru ekonomie, zkoumání dokumentů, odborné zkoumání biologie, daktyloskopie, metalografie, výpočetní techniky anebo dalších³⁸. Důležité bude získat i informace o zdrojové trestné činnosti, ze které pochází předmětný výnos. V návaznosti na předmětné zadržení podezřelého či podezřelých, bude stěžejní i jejich výslech, jak budou s orgány činnými v trestním řízení spolupracovat nebo nebudou spolupracovat vůbec.

Jestliže bude nutné zpočátku prověřit i spolupráci více osob podílejících se na páchání legalizace, lze využít i operativně pátrací prostředky dle trestního řádu. Takovými operativními prostředky jsou předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Pravděpodobně nejčastěji využívaným úkonem bude sledování osob a věcí, a s tím i získání případného zvukového nebo obrazového záznamu. Tato činnost je prováděna skrytě³⁹. Pokud se bude legalizace týkat organizované skupiny lze využít i možnost odposlechu a záznamu o telekomunikačním provozu. U organizované skupiny bude pravděpodobně nutné zjistit monitorováním, charakteristické projevy jednotlivých pachatelů, jejich kriminální i nekriminální projev. Možnost tyto projevy zjistit z dostupných informačních systémů, včetně zjištění jejich dřívějších trestů. Lze zjistit i způsoby chování, které však nejsou právně postižitelné, ale odporují společenskému chování. Je žádoucí získat informace o jednotlivé postavení osob ve skupině, jejich úkoly, vystupování a chování, zda je někdo nadřazený, někdo podřazený. Snažit se již zmíněnými způsoby označit hlavního organizátora. Pokud má trestná činnost legalizace přesah do zahraničí, provést dotazy i v rámci mezinárodní pomoci⁴⁰.

³⁸ STRAUS, Jiří, et. al., *Teorie a metodologie kriminalistiky*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1, s. 454

³⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád* v posledním znění

⁴⁰ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 530-534

2.7 ZVLÁŠTNOSTI KRIMINÁLNÍCH VERZÍ A PLÁNOVÁNÍ VYŠETŘOVÁNÍ

Při vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti je nutné se zabývat jednak verzemi ve vztahu skutkové podstaty trestného činu legalizace, jednak ve vztahu skutkové podstaty zdrojového trestného činu a v případě vyskytujících se znaků trestné součinnosti, zabývat se i tím. Vytyčení verzí by mělo směřovat ke způsobu spáchání, což by měla být nosná konstrukce pro další tvorbu verzí. Verze by měla být zaměřena i na počet pachatelů podílejících se na spáchání, při více pachatelích i zjištění jednotlivých úloh. Dále by měla být verze směřována k předmětnému výnosu. Vyšetřovací verze stanovujeme v souladu s dostupnými skutečnostmi, tak aby byly uspokojeny reálné varianty o možném způsobu spáchání předmětného skutku legalizace. Verze, které nemají oporu v zajištěných důkazech nebo informacích, vylučujeme⁴¹.

V rámci trestné součinnosti, zejména při páchaní legalizace organizovanou skupinou, je velký předpoklad trestné činnosti mimo území České republiky, tedy do zahraničí. Za tímto účelem bude nutné postupovat formou právní pomoci, v souladu se zákonem číslo 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Při vyšetřování rozsáhlé trestné činnosti legalizace napříč teritoriálním územím České republiky, lze využít při vyšetřování i spolupráci další útvary PČR.

2.8 ZVLÁŠTNOSTI NÁSLEDNÉ ETAPY VYŠETŘOVÁNÍ

Z praxe je běžné, že pachatelé legalizace převážně nevypovídají a vyčkávají, jaké jim předloží policejní orgán důkazy. Pokud vypovídají, tak nepravdivě a snaží se postup dokumentování policejnímu orgánu stěžovat. Proto ještě na počátku nesmíme opomenout na situaci před odhalením pachatelů, zde je předpoklad, že budou mít tito pachatelé snahu se domluvit na dalším postupu a jak budou vypovídat. Proto je důležité při více zadržených, znemožnit jakýkoliv společný kontakt v následné etapě vyšetřování.

⁴¹ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 372

Důležitý bude výslech obviněného, případně obviněných. Výslech obviněného patří mezi úkony náročné na přípravu. Rozdílný bude výslech dříve netrestaného pachatele, u kterého bude předpoklad jisté spolupráce s vyslyšajícím, oproti výslechu recidivisty, tedy pachatele již dříve potrestaného. Příprava před výslechem bude vyžadovat seznámení se všemi zjištěnými detaily skutku, stejně tak seznámení s obviněným. Před výslechem zjistit všechny údaje o obviněném, o jeho osobě, dosaženém vzdělání a intelektu. Z informačního systému PČR můžeme zjistit taktické údaje, chování obviněného u předchozích výslechů, jeho reakce na předkládané důkazy, zda se doznává, nebo naopak páčání popírá⁴². Zejména s ohledem na skutečnosti, když obviněný vypovídá, mít nachystané doplňující otázky a usvědčující důkazy⁴³.

V průběhu počátečních úkonů prověřování jsou prováděny podání vysvětlení osob. Z těchto výslechů by mělo vyplynout, v jakém postavení dotyčná osoba bude pro další úkony, jestli bude vyslyšána jako svědek, či nikoliv. Jako svědek bude vyslechnut ten, který danou situaci páčání legalizace výnosů z trestné činnosti vnímal svými smysly, tedy zjištěním, do jaké míry jsou uchovány paměťové stopy svědka. O paměťových stopách bylo pojednáno v kapitole typické stopy, viz kapitola 2.2. Mohou to být svědci, kteří viděli nějaké jednání, které si však nedávali v souvislosti s protiprávním jednáním. Mohou popsat jevy typické pro způsob spáchání legalizace výnosů z trestné činnosti, například viděli nestandardní postup při předání věci, či rozebírání nového vozidla v otevřené garáži. Tímto mohou pomoci při ztotožnění pachatele, popřípadě jeho identifikaci. Nesmíme opomenout výslech poškozeného u zdrojového trestného činu v případě páčání legalizace stejným pachatelem jak u zdrojového trestného činu, neboť z výslechu poškozeného mohou vzejít poznatky k osobě pachatele, ale i ke stanovení výše škody, případně následku⁴⁴.

⁴² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, Praha: ABOOK s.r.o. 2017, ISBN: 978-80-906974-0-9. s. 336-338

⁴³ MUSIL, Jan, et al., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9. s. 530-534

⁴⁴ NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*, PRAHA: Abook, 2019. ISBN 978-80-906974-2-3, s. 373

2.9 ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO VYŠETŘOVÁNÍ A KRIMINALISTICKÁ PREVENCE

Není důvod si myslet, že by veřejnost nebyla s problematikou legalizace výnosů z trestné činnosti seznamována. Minimálně v preventivní činnosti PČR jsou zmíněny způsoby páchání této trestné činnosti tak, aby byla veřejnost upozorněna na obezřetnost, např. při poskytování informací o svém bankovníctví. Ano, veřejnost může chápat co je to praní špinavých peněz, ale otázkou je, zda je schopna to i vnímat a činit nějaká opatření. Už jen pouhé oznámení o nějakém podezření, které byť nebude kriminální povahy, může pak hrát velkou roli při objasnění celého procesu praní peněz.

Větší důraz je spíše kladen v rámci preventivního působení, zejména směrem k činnosti oprávněných subjektů ke vztahu oznamovací povinnosti, potažmo k funkci kontrolních orgánů. Tato činnost je zaměřena na oznámení jakékoliv podezřelé transakce či obchodu. Jistá preventivní opatření jsou prováděna i uvnitř struktur povinných subjektů.

3 POPIS A VÝKLAD KONKRÉTNÍCH PŘÍPADŮ Z PRAXE

Při vyšetřování trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, dokumentování této trestné činnosti a prokazování zavinění pachatelům, naráží policejní orgán na často se opakující problémy. Proto je vhodné popsat tyto nedostatky, které by mohly v případě změn, ať už legislativních, nebo v úpravě postupu, vést k potrestání pachatele a zajištění výnosu ve prospěch poškozeného.

3.1 PROBLEMATICKÉ ASPEKTY

Současná praxe vyšetřování legalizace výnosů z trestné činnosti naráží na dva základní problémy. Jde o otázku prokazování subjektivní stránky trestného činu, zejména u nedbalostní formy zavinění, které je vázáno na typový znak trestného činu propojený s ustanovením § 138 odstavec 1 písmeno c) trestního zákoníku. To znamená minimální hranici škody ve výši 100.000 Kč, na rozdíl od korespondujícího přestupku, kde je obligatorní typovou podmínkou legalizace, aby věc pocházela ze spáchaného přestupku. Nesmíme však opomenout u tohoto přestupku na formu zavinění, když v daném případě je podmínka úmyslné formy.

Další problém v praxi činí vypořádání se se zajištěným výnosem, který jednoznačně pochází z trestného činu, avšak vzhledem k nízké provázanosti mezi zdrojovým trestným činem a trestným činem legalizace, dochází na konci trestního řízení k rozhodnutí, že samotný výnos se vrací pachatelům legalizace, tedy současně i jejich zproštění obžaloby. V návaznosti na předmětný výnos je třeba vnímat mimo jiné problém u legalizace s prokázanou formou úmyslného zavinění. Je důkazně slabé, kdy v takové situaci policejní orgán bez dalšího důkazu přičítá tato jednání pachateli, které pak právně posuzuje jako legalizace výnosů z trestné činnosti, neboť jednání, které směřuje k zmaření, popřípadě ztížení identifikace výrobku samo o sobě nenaplnuje znak legalizace. Na tom nic nezmění ani skutečnost, že takových objektů postižených manipulací s identifikačními prvky způsobilými k individuální identifikaci bylo ve velkém rozsahu. V případech, kdy je orgány činnými v trestním řízení zadokumentován jednak zdrojový trestný čin a souvislost mezi zdrojovým trestným činem a trestným činem legalizace výnosů

z trestné činnosti a je tato skutečnost podložena i důkazy, včetně zajištěných věcí jednoznačně vykazující známky zastření původu, dochází stejně k tomu, že nelze přesněji doložit, z jakého trestného činu pochází. To je zejména v případě, že na věci jsou odstraněny identifikační znaky, z čehož je patrná úmyslná manipulace s věcí za účelem zastření původu. Z daného poté vyplývá právní fixe, chceme-li závěry soudu, že když někdo záměrně odstraňuje identifikační prvky, které bez odstranění jednoznačně umožňují individuální identifikaci, na jejímž základě by se dalo danou věc spojit se zdrojovým trestným činem, nenaplnuje znaky legalizace výnosů z trestné činnosti.

K této problematice jsou vybrány dva vystihující skutečné případy trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti s ohledem na zavinění z nedbalosti a zavinění úmyslné. Tyto případy vystihuje ta skutečnost, že samotný výnos byl vrácen pachatelům legalizace. První případová studie bude na legalizování výnosu přes bankovní účet, a to v souvislosti legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle ustanovení § 217 trestního zákoníku, načež v rámci něj, budou rozebrána i možná přestupková jednání. Druhou částí bude případová studie legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 trestního zákoníku a to na věcech pocházejících z trestné činnosti.

3.2 ZNEUŽITÍ BANKOVNÍCH ÚČTŮ FYZICKÝCH OSOB

Naskýtá se otázka, jakým způsobem může dojít ke zneužití bankovních účtů osob, když je nutnost dané osoby, zejména dle všeobecných podmínek dané banky, pečlivě chránit bezpečnostní údaje i bezpečnostní prostředky před ztrátou, odcizením, zneužitím, prakticky před jakýmkoliv použitím třetí osobou, aniž by tato byla v bance vedena jako oprávněná osoba. Často se stává, že osoby reagují na různé nabídky možných převodů peněz a sami poté zpřístupní údaje jiné osobě, nebo dokonce přichodí platbu dle instrukcí přepošlou, případně vyberou a posléze pošlou jako platbu do zahraničí, a ani jim to nepřijde divné. Ano, někdy existuje tzv. sebereflexe, že poté, co učiní prvotní postup, tak si uvědomí, že je to špatně a sami tuto činnost oznámí a cítí se být podvedeni nabídkou ke snadnému výdělku. Mezi další případy z praxe lze zařadit i činnost, kdy osoba za určitou

jednorázovou odměnu založí bankovní účet, a veškeré přístupové údaje předá pachateli. Osoby, které takto jednají ve prospěch jiné osoby, jsou osoby nastrčené a slangově je lze označit jako bílé koně.

Obrázek 2 Možnosti finančních toků (ilustrativní obrázek)⁴⁵

Z praxe je uveden další případ zneužití bankovního účtu, kdy si osoba (legalizátor) na popud jiné osoby (pachatel zdrojového trestného činu), zřídil bankovní účet u společnosti sídlící na území ČR. Zvláštností bylo, že podnět k prověřování policejní orgán obdržel od samotného legalizátora, který ve svém oznámení mj. zmínil, že za účelem přivýdělku reagoval na inzerát uvedený veřejně na internetu. Inzerce pod legendou za procentuální částku, nabízel pozici manažera tomu, který mu bude spravovat finance z jeho legální činnosti. Legalizátor v tomto domnění předal veškeré přihlašovací údaje k bankovnímu účtu pachateli, kterého osobně nikdy neviděl a vzápětí na jeho pokyn ještě provedl změnu telefonního čísla na číslo, které mu uvedl pachatel. V tomto případě postupoval legalizátor nejméně v rozporu se všeobecnými podmínkami banky. Takových legalizátorů bylo v řádu desítek v různých krajích na území České republiky. Každý policejní orgán prováděl prověřování dle místa svého působení v závislosti na bydlišti legalizátora.

⁴⁵ Sazkovekancelare.com: *Bankovní převod* [online]. [cit. 12.03.2022].

V tomto popisovaném případě byla na předmětný účet legalizátora zaslána částka přesahující 100.000 Kč, tedy částka větší hodnoty. Jednotlivé částky přicházející na účet byly v průměru 15.000 Kč. V rámci prověřování se podařilo ztotožnit i zdrojový trestný čin. Informacemi z bankovní instituce, ve spolupráci s FAÚ, byly upřesněny podezřelé transakce, přičemž finanční hotovosti, které se na účtu nacházely, byly zmrazeny. Prvotními úkony prověřování bylo využito oprávnění státního zástupce ve smyslu ustanovení § 8 odstavec 2 trestního řádu k zajištění informací o bankovním účtu legalizátora a upřesnění toku finančních prostředků. Vyhodnocením byly zjištěny bankovní účty osob, od kterých byly zasílány finanční prostředky a byl zjištěn koncový účet (zahraniční banka ve Španělsku), kam byly finanční prostředky zasílány. Z dostupných informačních systémů policie byl ztotožněn zdrojový trestný čin, a to přečin poškození cizích práv podle ustanovení § 181 odstavec 1 písmeno a), odstavec 2 písmeno b) trestního zákoníku a zločin podvod podle ustanovení § 209 odstavec 1, odstavec 4 písmeno d) trestního zákoníku. Jednání zdrojového trestného činu se vztahovalo k provozování falešného e-shopu, kde pachatel nabízel k prodeji drobné spotřebiče. Poškození, převážně oběti, zasílali na předem určené bankovní účty domluvenou částku, ale zboží již neobdrželi. Určené bankovní účty, byly účty legalizátorů, kteří o tom neměli tušení.

Policejní orgán při všech souvislostech a okolnostech posuzoval jednání legalizátora jako nedbalostní. Před zahájením trestního stíhání bylo zjištěno, že skutek naplňuje znaky trestné činu legalizace výnosu z trestné činnosti z nedbalosti a bylo dostatečně odůvodněno, že skutek spáchala určitá osoba. Policejní orgán vycházel jednak z výpovědí poškozených osob, kteří popsali, jaké finanční částky zasílali a jednak ze způsobu spáchání zdrojového trestného činu a jeho okolnosti s propojením na bankovní účet legalizátora. Při propojení jednotlivých transakcí se mimo jiné skrze zdrojový trestný čin podařilo zajistit ve smyslu ustanovení § 79a trestního řádu na účtu legalizátora částku nejméně 80.000 Kč, která byla i v rámci zajišťovacích úkonů u zdrojového trestného činu vydána poškozeným, což mělo nesporný význam pro vydání peněz poškozenému. Z oznámení pachatele legalizátora nebylo žádných rozporů se zajištěnými důkazy. Co se týče pachatele legalizátora, tento s orgány činnými

v trestním řízení spolupracoval, k věci vypovídal před zahájením trestního stíhání a i poté jako obviněný, když popsal všechny skutečnosti spáchání legalizace. K osobě legalizátora bylo zjištěno, že do té doby žil řádným životem a nebyly zjištěny informace o kriminálním i nekriminálním jednání. Prověřováním k osobnostním poměrům legalizátora, ať už v rámci místa bydliště, informacemi z řad jeho zaměstnavatele a zejména z již zmiňovaných informačních systémů PČR, nebyly zjištěny žádné vazby na pachatele zdrojového trestného činu. Okolnosti spáchání skutku a osobnostní poměry legalizátora měly vliv na konečné rozhodnutí v trestní věci, kde státní zástupce trestní stíhání podmíněně zastavil.

Naproti tomu můžeme zmínit okolnosti skutku, který byl svým způsobem provedení totožný. Zdrojovým trestným činem byly opět podvody na e-shopu se vzniklou škodou nepřesahující škodu velkého rozsahu dle trestního zákoníku. Legalizátor v tomto případě sám, za procentuální úplatu, přeposílal dle instrukcí peníze, dokonce v jednom případě byly peníze uloženy do virtuální měny. Je nutné domnívat se, že legalizátor si měl být vědom, že finanční prostředky nebudou z legální činnosti, byť pachatel zdrojového trestného činu mu před tím tvrdil opak, přesto takto zlegalizoval určitý objem finančních prostředků. V průběhu prověřování však bylo zjištěno, že hodnota finančních prostředků nepřekročila větší škodu dle ustanovení § 138 odstavec 1 písmeno c) trestního zákoníku. Prověřování proběhlo stejným způsobem jak v již zmiňovaném případě, načež bylo také zadokumentováno, že finanční hotovost pochází z trestné činnosti. Po zadokumentování finančních toků a ztotožnění osoby legalizátora, byly mimo jiné ve smyslu ustanovení §79a trestního řádu, zajištěny finanční prostředky na účtu ve výši nepřesahující 70.000 Kč. Vzhledem k tomu, že nedbalostní jednání legalizátora nenaplňovalo skutkovou podstatu legalizace z důvodu škody nižší než větší škoda dle trestního zákoníku, tedy chyběl typový znak škody na věci, která je výnosem, policejní orgán musel rozhodnout o odložení věci. Ano, dalo by se uvažovat pro postih za přestupek, zejména za přestupek proti majetku, nicméně byť přestupkový zákon popisuje a postihuje jednání mající typové znaky legalizace, tak jak bylo popsáno v podkapitole 2.1 – kriminalistická charakteristika, není možné nedbalostní legalizaci takto postihovat, když nenaplní typové znaky. Tato skutečnost je dána tím, že onou hranicí mezi

přestupkem a trestným činem není ona zmíněná hodnota legalizované věci, ale podmínka, jestli byla věc získána přestupkem, anebo trestným činem. K tomu musíme nejméně přičíst i tu skutečnost, že přestupek proti majetku mající znaky případné legalizace, je postihován za úmyslné zavinění⁴⁶.

Trestní stíhání pachatele legalizátora nebylo v tomto případě započato, neboť skutek nebyl trestným činem a nebyl důvod věc řešit jiným orgánem, například správním orgánem. Výnos, který byl zajištěn, byl z pokynu státního zástupce vrácen pachateli legalizace, byť byl policejní orgán jiného názoru.

Jmenovitě byly provedeny tyto úkony:

- podnět k vyšetřování ze strany oznamovatele, povinného subjektu (FAÚ) o podezřelém obchodu,
- zajištěny listinné materiály (smlouva o poskytování bankovních služeb, podpisové vzory, různé kopie zpráv a dokladujících informací, kopie swiftových zpráv (data k přenosu informací), výpisy z účtů, elektronické korespondence (e-maily, SMS zprávy, chaty), pracovní smlouvy, příkazy s poukázáním peněžních prostředků, sdělení bank)
- zajištěny výnosy na účtu
- výslechy svědků, výslechy ostatních osob
- listinné materiály ze zdrojového trestného činu a případná meritorní rozhodnutí, nebo rozhodnutí soudu k nim náležející (zdrojové trestné činy byly vždy odloženy podle ustanovení § 159a odstavec 5 trestního řádu, neboť nebyl zjištěn pachatel)
- zahájení trestního stíhání a výslech obviněného pachatele (neplatí v případě nezahájení trestního stíhání).

3.3 LEGALIZACE NA VĚCI ZÍSKANÉ TRESTNOU ČINNOSTÍ

Zdrojový trestný čin se týkal převážně krádeže motorových vozidel prakticky v rámci celé ČR, ale i v zahraničí, jako v Polsku, Itálii, Německu nebo

⁴⁶ JEMELKA, Luboš, VELEŠTÍK, Pavel, *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-772-9 s.981-990

Rakousku. Páchání tohoto trestného činu bylo po období 7 let. Byť to bylo zpočátku zřejmé, nepodařilo se dostatečně v rámci krádeží zadokumentovat, že by se jednalo o organizovanou skupinu osob, což pro některé pachatele mělo zásadní vliv na právní kvalifikaci zdrojového skutku. Důvodem byla skutečnost, že někteří pachatelé se doznali jenom třeba k jedné či dvěma odcizeným vozidlům, někteří se doznali k více vozidlům, ale pouze pro své samostatné jednání. Nicméně z provedeného vyšetřování zdrojového trestného činu krádeže, vyvstalo podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti, v tomto případě výnos v podobě věci.

Obrázek 3 Výrobní prvků vozidla (ilustrativní obrázek)⁴⁷

Policejní orgán na základě podnětu, který vzešel informativním sdělením dvou pachatelů ze zdrojového trestného činu, měl důvodné informace směřující k trestné činnosti legalizace výnosů z trestné činnosti. Prvotní informace byly takové, že odcizená vozidla, převážně koncerny Volkswagen, Škoda, jsou dováženy do areálu společnosti zabývající se likvidací vozidel. S využitím podpůrných operativně pátracích prostředků podle zákona o Policii České republiky identifikoval podezřelé pachatele legalizace, místo páchání i předmětné vykupování vozidel.

⁴⁷Vincheckfree.net.cz: *Kde najdu vin.* [online]. [cit. 12.03.2022]

Počáteční úkony dále spočívaly v neodkladných a neopakovatelných úkonech výslechů svědků, v daném případě pachatelů zdrojové trestné činnosti. Z jejich výpovědí vplynuly informace, jaké vozidlo odcizili a kde, co s ním udělali, kdy je v některých případech rozebrali sami. Někdy je celé předali do předmětné společnosti a jmenovitě uváděli, komu je předávali. Když vozidlo předali, na jeho rozebrání už se nepodíleli. Částečně se vyjádřili i k odměně za tyto služby, která byla v průměrné výši 20.000 Kč. Výsledky byla dokumentována i informace o rozebrání vozidla na náhradní díly, odstranění identifikačních čísel, potažmo změna těchto čísel a následný prodej jako použitých náhradních dílů. Nutno podotknout, že společnost, kde pachatelé předávali vozidla, je vedena jako legální.

Policejní orgán využil operativně pátrací prostředky dle trestního řádu, zejména sledování osob a věcí. Účelem bylo zadokumentovat širší okruh osob podílejících se na uvedené legalizaci, jejich podíl na páchání legalizace včetně informací o tom, zda si jsou vědomi o té skutečnosti, že věci pochází z trestné činnosti. Tento proces bývá zpočátku velmi zdlouhavý a náročný na vyhodnocení. Mimo jiné byly zjišťovány a monitorovány kamerové záznamy v okolí místa legalizace. Důkazy bylo zadokumentováno, kde všude si vozidla předávali, kde se nacházejí náhradní díly, neboť bylo zřejmé, že kromě zbytků skeletů vozidel, vozidla celá nebyla. Z důkazů vyplýval časový úsek legalizování v období 3 až 5 let.

Plán prověřování se vztahoval zejména k tomu, kteří pachatelé zdrojové trestné činnosti předávají vozidla legalizátorům. Cílem bylo zjistit jejich prostředníky, zajistit veškeré listinné materiály vztahující se ke zdrojové trestné činnosti, zejména vyjádření poškozených k odcizeným vozidlům, markanty, identifikační znaky. Tato tvrzení byla poté dokumentována listinnými materiály vztahujícími se k odcizeným věcem. Bylo nutné k věci doložit i jednotlivá meritorní rozhodnutí policejního orgánu, nebo rozhodnutí soudu o trestu. Z provedeného prověřování byly vyčleněny ty skutky, kde byly naplněny znaky legalizace. A to, když bylo podloženo, že předmětné odcizené věci, chceme-li vozidla, předávali legalizátorům, načež popsali i o jaké věci se jednalo. Jednalo se o více jak 20 vozidel, ze kterých bylo nespočet dílů. Z pohledu policejního orgánu bylo

dostatečně podložené, že existuje zdrojový trestný čin, existuje výnos z tohoto trestného činu, existovalo jednání znemožnit identifikovat uvedený výnos, existovala i ta skutečnost, že takto upravené výnosy jdou zpět do oběhu jako legální a v neposlední řadě bylo výsledky zadokumentováno, že legalizátoři jsou minimálně srozuměni s tím, že věci pocházejí z trestné činnosti. Nesmíme opomenout další listinné materiály, mezi kterými byly zjištěné bankovní informace vztahující se k legalizátorům, včetně finančního šetření ke vztahu vlastnictví nemovitostí, kterými byly zjištěny i jejich osobnostní poměry, také trestní minulost. V rámci společnosti se policejní orgán zajímal o evidenční knihu výkupu vozidel, ale ze strany pachatelů bylo sděleno, že tato není k dispozici, neboť ji někdo odcizil (při domovních a nebytových prohlídkách nebyla nalezena).

Vzhledem k tomu, že většina pachatelů zdrojové trestné činnosti se nacházela buďto ve vazbě, respektive ve výkonu trestu odnětí svobody a četnost krádeží vozidel v prověřovaném období ustala, policejní orgán se rozhodl provést realizaci. Byly opatřeny předchozí souhlasy k zadržení podezřelých legalizátorů, příkazy k domovním prohlídkám, prohlídkám nebytových prostor a pozemků. Proběhla samotná příprava a byl vyčleněn adekvátní počet policistů. Z důvodu přítomnosti legálně držené zbraně u jednoho pachatelů byla připravena i zásahová jednotka policie. S využitím operativního pátracího prostředku sledování osob a věcí bylo na třech různých místech provedeno zadržení podezřelých a v souladu s trestním řádem provedeny domovní prohlídky, prohlídky nebytových prostor a pozemků. Prohlídky trvaly dva dny a byly při nich zajištěny věci větších rozměrů a většího množství. Všechny věci byly jednotlivě dokumentovány, jednak fotografiemi, jednak písemně do protokolu. Většina věcí měla pozměněna identifikační čísla, nebo je neměla vůbec, byť je mít měla. Jednalo se o převodovky z vozidel, části motorů, několik desítek řídicích jednotek, airbagů, stropní výztuhy vozidla, výztuhy do dveří, dveře boční i zadní, plechy a další díly. Byly zajištěny i finanční prostředky ve výši nepřesahující přes 200.000 Kč a taky další věci s tím související.

Následné úkony spočívaly ve výslechu jednotlivých podezřelých zadržených legalizátorů, kteří víceméně využili svého práva a k věci nevyprávěli. Vzhledem k tomu, že policejní orgán disponoval důkazy poskytujícími obraz

o způsobu páchaní trestné činnosti s naplněním skutkové podstaty legalizace, a bylo odůvodněno, že jej páchá určitá osoba, následovalo zahájení trestního stíhání legalizátorů a výslechy obviněných, kde odmítli vypovídat. Proběhlo i vazební zasedání před soudem, kde se obvinění legalizátoři vyjádřili toliko, jak si obstarávají peníze, co je živí a v čem podnikají s tím, že se vyjádřili k tomu, kdo má jakou úlohu ve firmě.

V následné etapě vyšetřování policejní orgán provedl ohledání věci důležité pro trestní řízení. Byly provedeny výslechy svědků, potažmo osob, které by mohly k věci něco říci. Byl zadokumentován jistý skutkový děj, ze kterého bylo možno dovozovat úmysl získat nelegální finanční prostředky legalizací. Tato tvrzení vzešla z výslechů zaměstnanců společnosti, kde byla vozidla vykupována.

Mezi typické stopy, které byly zajištěny, patřily listinné materiály, které byly již zmíněny. K tomu se jednalo o různé doklady k vozidlům, písemnosti s poznámkami. Převážně však byly zajištěny věcné stopy pro zkoumání kriminalistického odvětví metalografie, tj. náhradní díly, zajištěn i skelet vozidla. Bylo využito i zkoumání odvětví balistiky z důvodu zajištěné pistole s náboji. Vyhodnocením všech zajištěných stop, se však nepodařilo zjistit žádné upotřebitelné informace, zejména ke vztahu se zdrojovými trestnými činy. Celé vyšetřování bylo ztíženo zejména tím, že legalizátoři opravdu legálně v daném oboru výkupu a prodeji náhradních dílů a vozidel vykonávali svou živnostenskou činnost. Po několika měsících vyšetřování byli legalizátoři propuštěni z vazby, až na jednoho, který byl mezi tím odsouzen za jinou trestnou činnost.

Co se týče jednotlivých dílů vozidel, včetně skeletu, každý díl má jistá identifikační čísla, ať už v podobě základního VIN čísla, nebo opatření v podobě různých kódů. Otázkou je, jestli jsou v dnešní době tyto identifikační znaky dostačující, protože osoby pracující s výkupem náhradních dílů, likvidací vozidel, nebo následný prodej, jsou s těmito identifikačními znaky seznámeni, respektive ví, kde a jaký identifikační znak se nachází. Proto i v tomto popisovaném případě byly zajištěné věci rozděleny na tři části. Jedna část věcí, která byla opatřena identifikačním znakem beze změny, další část, která byla opatřena identifikačním číslem, avšak částečně chybějícími znaky a poslední část, která neměla identifikační čísla vůbec, byť je tam mít měla.

Ze zajištěných důkazů vyplývalo, že dotyční legalizátoři úmyslně zastírají původ věci, neboť si byli vědomi o jejím původu z trestné činnosti. Po kompletaci věci, přes státní zastupitelství, se celá trestní věc legalizace dostala před soud. Prvoinstanční soud rozhodl, že pouze jeden skutek lze přisuzovat obžalovaným a zbylých 17 skutků zprostil obžaloby, že se nejedná o legalizaci. Paradoxem bylo, že až na jednoho obžalovaného se s rozhodnutím soudu spokojili všichni a došlo na jejich pravomocné odsouzení. Nicméně druhoinstanční soud projednával odvolání a konstatoval, že ani jeden skutek není trestným činem, načež zprostil všechny obžalované i pravomocně odsouzené. Své rozhodnutí soud patřičně zdůvodnil, na základě čehož došlo ke zproštění v celém rozsahu. Z odůvodnění vyplynulo, že pokud není jednoznačně prokázáno, že věc je získána trestnou činností i za okolností, že osoba, jež se odstranění dopouští, věděla, či mohla vědět, potažmo s tím byla srozuměna, že věc byla získána trestnou činností, tak samotné odstranění identifikačních znaků věcí není trestným činem legalizace. Lze také zmínit, že ve výpovědi před soudem jeden z legalizátorů uvedl, že identifikační čísla, a jejich štítky byly odstraňovány proto, aby nebylo možné budoucími zákazníky identifikovat stáří prodávaného kusu. Mezi potencionálními zákazníky nebyl o starší díly zájem i přesto, že byly plně funkční. Na základě zprošťujícího rozsudku soudu, byl policejní orgán nucen všechny zajištěné věci vrátit jednotlivých legalizátorům.

3.4 SHRUTÍ A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

V případě nedbalostní legalizace popsané u podkapitoly 3.2. - zneužití bankovních účtů fyzických osob, shledávám nedostatečný postih v případě nedbalostního jednání legalizace, které však nenaplnuje trestně právní rovinu s ohledem na scházející typový znak škody, ale zároveň jej není možno postihovat ani v rámci přestupku. Stejně tak shledávám nedostatečné propojení se zdrojovým trestným činem při zajištění výnosu. Změny by z mého pohledu přineslo přinejmenším doplnění do přestupkového zákona postih za přestupek i nedbalostního charakteru na věci pocházející z trestného činu, neboť pro někoho hodnota věci do 100.000 Kč nic neznamená, pro někoho je to velká suma peněz. Zmíním-li fakt, že v souhrnu může být nedbalostních pachatelů legalizace ze

zdrojového trestného činu několik a škoda se může vyšplhat do milionu korun, kladu si otázku, proč toto jednání není postihováno aspoň jako přešůpek. Nadto bych navrhoval, aby policejní orgán v případě zajištění výnosu v rámci trestní věci legalizace, podrobně informoval policejní orgán prověřující zdrojový trestný čin, ze kterého byl výnos získán a došlo případně k přezajištění výnosu do zdrojového trestného činu a vydání poškozenému. V praxi se stává, že pokud je zajištěn výnos v rámci prověřování legalizace, tento se vrací pachateli legalizace, neboť legalizátor nebyl uznán vinným za jednání, které by právě spočívalo s neoprávněným získáním peněz od poškozených, tedy jednání nebylo v příčinné souvislosti s následkem.

Je jen otázkou, jak přispět ve vývoji identifikačních znaků věcí pro případ, že budou předmětem nějaké trestné činnosti, neboť v současné době si myslím, že zejména výroba vozidel, náhradních dílu a dalších součástí, je na vysoké úrovni a většina i s podrobnou elektronickou evidencí. Z pohledu prokazování legalizace na zastření původu věci pocházející z trestné činnosti bych dle současného stavu navrhoval skryté identifikační znaky věcí pro případ využití ze stran orgánů činných v trestním řízení, neboť z praxe vnímám tu skutečnost, že mnohdy nebývá problém prokázat úmysl, ale problém vzniká při ztotožnění věci, to, ze kterého zdrojového trestného činu pochází.

ZÁVĚR

Tato práce nastínila z pohledu kriminalistické praktické činnosti problematiku trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti se zaměřením na prokazování úmyslu. Práce shrnuje a hodnotí stav poznání věnující se dané problematice, představuje přínosné poznatky při zjišťování pachatelů, zajišťování majetku a identifikuje nové problémy při prokazování úmyslu, zejména při prokazování propojení legalizace se zdrojovou trestnou činností ke vztahu věci mající povahu výnosu.

Na základě studia dostupné literatury, ze které jsem pro sepsání této práce vycházel a z informací od policistů zabývajících se touto problematikou, si dovoluji konstatovat, že z pohledu trestně právní roviny má Česká republika dostatečnou oporu v zákonech proti boji praních špinavých peněz. Samotný problém vidím v nedostatečné možnosti postihu pachatele, který se jednání dopustí svou nedbalostí. Výnos bude z trestné činnosti, ale jeho hodnota nepřesáhne větší škodu dle trestního zákoníku, a tak toto jednání nebude trestné a nebude postihováno ani jako přestupek. Myslím si, že právě lidé s nízkým socioekonomickým statutem, zejména i lidé, kteří jsou v nouzi a jsou spokojeni i s malým finančním bonusem, jsou pak zneužíváni či najímáni organizovanými skupinami, kdy se ve výsledku stávají tzv. bílými koňmi. Tyto osoby si neuvědomují trestně právní následky. Mohou to být i vzdělaní lidé, kteří dobře vědí, že v případě neprokázání viny, zejména neodhalení úmyslného jednání, mohou nadále pokračovat a spolupracovat s organizovanou skupinou. Z tohoto pohledu si myslím, že by měl být zájem postihovat nedbalostní formu legalizace i v rámci přestupku.

Dovolím si zmínit i tu skutečnost, že při prokazování úmyslu, může být chyba i na straně nedůsledné práce orgánů činných v trestním řízení při dokumentování trestné činnosti a nepoučení se z předchozích chyb. Tím si myslím, že je zapříčiněn i postup při rozhodnutí o zajištěném výnosu v rámci trestného činu legalizace, neboť mnohdy se stává, že u nedbalostní formy zavinění, se vrací zpět pachatelům. Z praxe mi vyplývá, že když je úmysl zavinění legalizace prokázán, existuje i věc nabytá trestnou činností, u které je evidentně

zastřené původ, tak i přesto soudy rozhodují ve prospěch pachatelů, a to i ke vztahu výnosu.

Myslím si, že aby mohl být boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti úspěšný a hlavně efektivní, mělo by existovat potrestání i méně společensky škodlivého jednání legalizace. Připadá mi, že o to není zájem, ale na druhou stranu si myslím, že 100.000 Kč není málo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DVOŘÁK, Vratislav, *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*, Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0

DVOŘÁK, Vratislav et al., *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8

JEMELKA, Luboš, VELEŠTÍK, Pavel, *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-772-9

MUSIL, Jan, KONDRÁK Zdeněk a spol., *Kriminalistika*, Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9

NĚMEC, Miroslav, *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*, PRAHA: Abook s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906974-0-9

NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium – I. díl. Aktuální problémy kriminalistické teorie*. PRAHA: Abook s.r.o., 2018. ISBN 978-80-906974-1-6

NĚMEC, Miroslav et al, *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium – II. díl. Aktuální problémy kriminalistické praxe*. PRAHA: Abook s.r.o., 2019. ISBN 978-80-906974-2-3

ROBINSON, Jeffrey. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995. ISBN 80-85928-06X

STRAUS, Jiří, et. al., *Teorie a metodologie kriminalistiky*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1

STRAUS, Jiří, et. al., *Kriminalistická metodika*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN-978-80-7380-124-3.

ŠÁMAL, Pavel et al., *Trestní řád. Komentář*, Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0

VONDRUŠKA, František, ZÁRUBA, Jan a spol., *Odčerpávání majetku pocházejícího z nelegitimních zdrojů mimotrestními prostředky*, Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-65-4

PRÁVNÍ ÚPRAVA

ČSN 01 6910, *Úprava dokumentů zpracovaných textovými procesory* ve znění k 1. 7. 2014

ČSN ISO 690, *Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů* ve znění k 1. 4. 2011

Pokyn rektora Policejní akademie ČR č. 10/2016, *o formální úpravě vysokoškolských kvalifikačních prací zpracovaných na Policejní akademii ČR v Praze* v posledním znění

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 25. října 2005 *o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu* a směrnici Komise 2006/07/ES

Štrasburská smlouva z roku 1990, která obsahuje *Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci zločinu*

Úmluva OSN, *proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* v posledním znění

Zákon č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu* v posledním znění

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád* v posledním znění

Zákon č. 251/2016 Sb., *o některých přestupcích* v posledním znění

ZPPP č. 34/2019, *k vybraným kriminalistickotechnickým činnostem* v posledním znění včetně příloh 1-17

WEBOVÉ ZDOJE A ELEKTRONICKÉ ODKAZY

Financnianalytickyurad.cz: *Profesionální praní peněz aneb legalizace výnosů z trestné činnosti v rukou expertů* [online]. [cit. 15.02.2022]. Dostupné z https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-105114954/1592488324_cs_27_29.pdf

Financnianalytickyurad.cz: *Kryptoměny a legalizace výnosů z trestné činnosti* [online]. [cit. 12.03.2022]. Dostupné z https://www.financnianalytickyurad.cz/download/downloads_files_cs/1617892656_cs_1592488324_cs_20_21.pdf

Mfcr.cz: *Historie a základní charakteristika boje proti praní špinavých peněz v České republice ze dne 2.1.2012* [online]. [cit. 05.12.2021] Dostupné z https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Stav_Historie-boje-proti-prani-spinavych-penez-v-CR.pdf

Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2019,* [online]. [cit. 05.12.2021] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

Internetembezpecne.cz: *Digitální stopa* [online]. [cit. 12.03.2022]. Dostupné z <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/dobre-vedet/digitalni-stop/>

Justice.cz: *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu UNTOC.* [online]. [cit. 10. 01. 2022]. Dostupné z <https://justice.cz/web/msp/organizace-spojonych-narodu?clanek=umluva-osn-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu-untoc->

Sazkovekancelare.com: *Bankovní převod* [online]. [cit. 12.03.2022]. Dostupné z <https://www.sazkove-kancelare.com/platebni-metody/bankovni-prevod/>

Vincheckfree.net.cz: *Kde najdu vin.* [online]. [cit. 12.03.2022] Dostupné z <http://vincheckfree.net/cz/kde-najdu-vin/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Daktyloskopie a počítačová technika (ilustrativní obrázek).....	27
Obrázek 2 Možnosti finančních toků (ilustrativní obrázek)	41
Obrázek 3 Výrobní prvků vozidla (ilustrativní obrázek)	45

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 podněty přijaté FAÚ za období 2016 - 2019.....	33
--	----